

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
ВАСИЛЯ СТУСА

ВЕРБОВА ВАЛЕРІЯ ЮРІЇВНА

Допускається до захисту:

в.о. завідувача кафедри
міжнародних відносин і зовнішньої

політики,

д.е.н., доцент

В.В. Лимар

« _____ » _____ 2024 р.

**ФОРМУВАННЯ ОБРАЗУ «КРАЇНИ-СУПЕРНИКА» В
УМОВАХ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ**

Спеціальність 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та
регіональні студії
Магістерська робота

Науковий керівник:

Богінська І. В., к.і.н.,

доцент кафедри міжнародних відносин і

зовнішньої політики

Оцінка: ____ / ____ / ____

(бали/за шкалою ECTS/за національною шкалою)

Голова ЕК:

Кулявець В. Г., к.е.н., доцент

_____ (підпис)

АНОТАЦІЯ

Вербова В.Ю. Формування образу «країни-суперника» в умовах збройного конфлікту. Спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії», Освітня програма «Міжнародні комунікації та медіація в умовах конфліктного врегулювання». Донецький Національний університет імені Василя Стуса, Вінниця, 2024.

Дослідження спрямоване на розуміння механізмів створення "ворожого" образу в контексті сучасних геополітичних конфліктів, а також можливості зміни цього образу в процесі конфлікту та його наслідки для міжнародного співробітництва. Дослідження включає аналіз впливу факторів, таких як медіа, політичні заяви та соціокультурні контексти на утворення стереотипів та уявлень про противника (на прикладі українсько-російських відносин).

Ключові слова: збройний конфлікт, країна-суперник, образ, засоби масової інформації, дипломатія, міжнародні відносини, передача інформації.

Verbova V.Y. Formation the image of a «rival country» in the context of armed conflict. Specialty 291 «International Relations, Social Communication and Regional Studies», Educational Programme «International communications and Mediation in Conflict Settlement Conditions». Vasyl' Stus Donetsk National University, Vinnytsia, 2024.

The research is aimed at understanding the mechanisms of creating an "enemy" image in the context of modern geopolitical conflicts, as well as the possibility of changing this image during the conflict and its implications for international cooperation. The study includes the analysis of influencing factors such as media, political statements and socio-cultural contexts on the formation of stereotypes and identification of the opponent (using the example of Ukrainian-Russian relations)

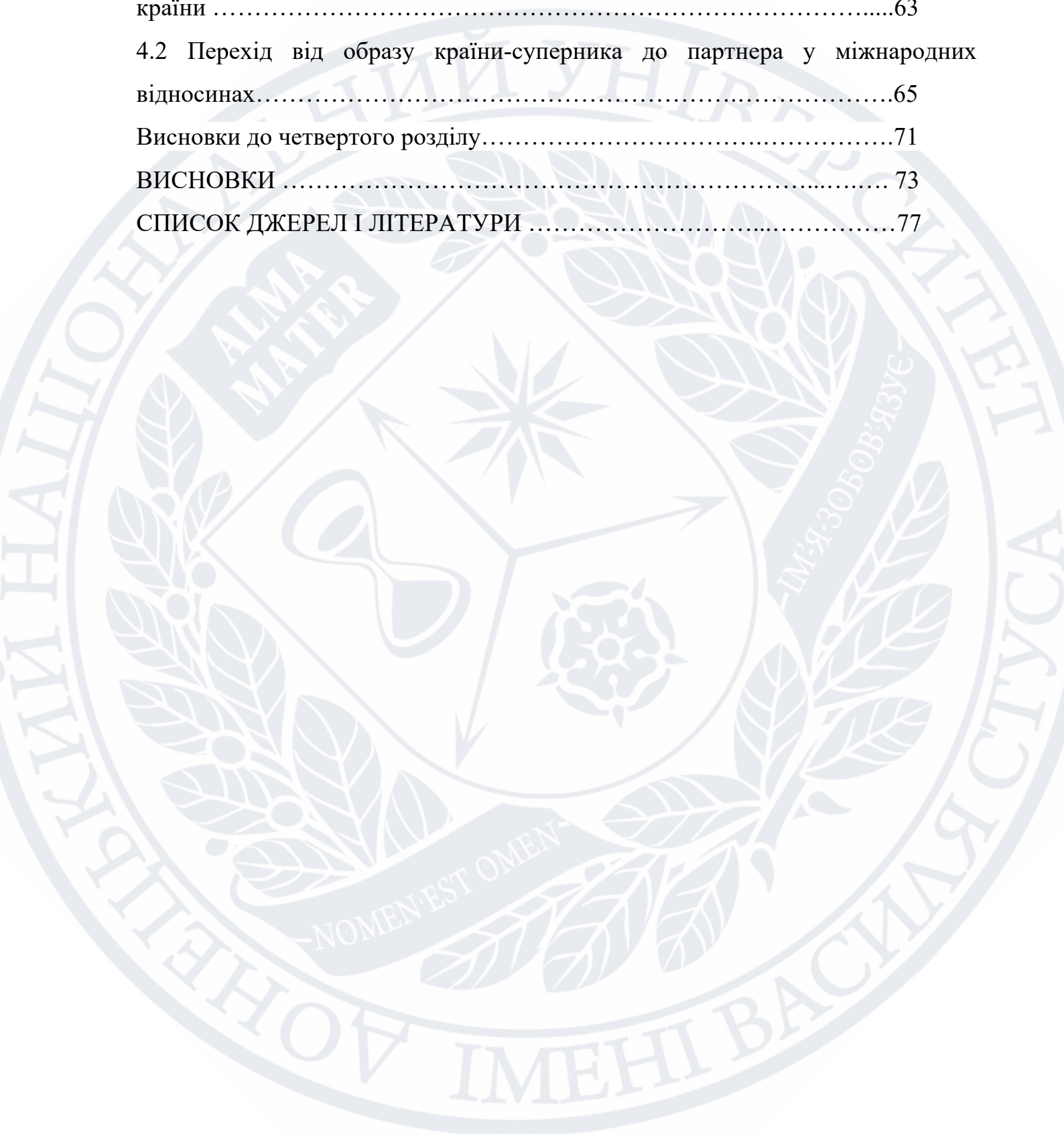
Keywords: armed conflict, rival country, image, media, diplomacy, international relations, information transfer.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ФОРМУВАННЯ ОБРАЗУ «КРАЇНИ-СУПЕРНИКА» ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ.....	10
1.1 Стан вивчення проблеми	10
1.2 Характеристика джерельної бази дослідження	13
1.3 Методологічні засади дослідження	16
Висновки до першого розділу.....	19
РОЗДІЛ 2. МЕХАНІЗМИ ФОРМУВАННЯ ОБРАЗУ «КРАЇНИ-СУПЕРНИКА» ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ.....	20
2.1 Політичні передумови формування образу «країни-суперника» в інформаційному полі	20
2.2. Інформаційний механізм формування образу «країни-суперника» збройного конфлікту	29
2.3. Соціальний чинник сприйняття пропаганди як достовірної інформації.....	37
Висновки до другого розділу.....	42
РОЗДІЛ 3. СУЧАСНИЙ СТАН ФОРМУВАННЯ ОБРАЗУ «КРАЇНИ-СУПЕРНИКА» ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ (на прикладі російсько-української війни).....	44
3.1 Технології та інструменти формування суспільної думки щодо вторгнення Росії на територію України.....	44
3.2 Інформаційно-мережеві операції як засіб формування образу «країни-суперника»	48
3.3 Трансформація образу Росії на міжнародній арені в умовах участі у збройному конфлікті з Україною.....	54
Висновки до третього розділу.....	60

РОЗДІЛ 4. ДЕКОНСТРУКЦІЯ ОБРАЗУ КРАЇНИ-СУПЕРНИКА.....	63
4.1 Зміна акцентів в офіційних інтерпретаціях образу протилежної країни	63
4.2 Перехід від образу країни-суперника до партнера у міжнародних відносинах.....	65
Висновки до четвертого розділу.....	71
ВИСНОВКИ	73
СПИСОК ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ	77

ВСТУП

Актуальність проблеми дослідження. В науці про міжнародні відносини проблема формування образу країни-суперника є досить актуальною. Це пов'язано з посиленням рівня конфліктності у сучасному світі, яка підриває стабільність у різних регіонах. Складна природа сучасних конфліктів та проблеми їх врегулювання пов'язані у тому числі з високим рівнем несприйняття та відсутністю довіри між сторонами конфлікту. Формування образу ворога в умовах конфлікту є частиною стратегії поведінки учасників. А тому розуміння того, як сучасні інформаційні технології, поставлені на службу пропаганди та дезінформації, спрощують цей процес, є важливим для управління конфліктами та пошуку прийнятних способів врегулювання.

Пропаганда та дезінформація можуть бути використані для маніпулювання суспільними настроями, формування відповідного ставлення до певної країни, релігії, нації або ідеології. Це може призвести до збільшення напруженості та ворожості між державами та народами. Крім того, формування образу суперника має багато інших складових, таких як історичні стереотипи, соціальні норми, політичні та економічні інтереси. Ці складові можуть взаємодіяти між собою і змінюватись з часом, що призводить до складнощів у формуванні стійкого образу суперника.

Таким чином, вивчення процесу формування образу країни-суперника та виявлення ключових факторів, які впливають на нього, є важливим завданням для політичних діячів, науковців та всієї громадськості. Це дозволить краще зрозуміти причини конфліктів та знаходити шляхи їх врегулювання. На цій темі проводиться багато досліджень і аналізів з метою розуміння процесів формування образу країни-суперників. У світі існує багато конфліктів між різними країнами та політичними партіями, і вони мають значний вплив на міжнародні відносини. У цьому контексті важливо досліджувати, які процеси впливають на формування образу суперника та як

це відображається на міжнародних відносинах.

Крім того, формування образу країни суперників є важливим елементом внутрішньополітичного дискурсу. Це може бути використано для залучення голосів під час виборчих кампаній, а також для збереження влади. Тому важливо досліджувати, як політики та впливові особи використовують формування образу країн-суперників для своїх цілей. У цьому контексті дослідження процесів формування образу країн-суперників є дуже важливим завданням. Воно може допомогти країнам та політичним партіям зрозуміти, які фактори впливають на формування образу суперника, як це може відобразитися на міжнародних відносинах та як можна зменшити вплив цього явища.

Об'єктом дослідження є роль пропаганди та дезінформації у сучасних конфліктах.

Предметом дослідження є цифрові інструменти та способи (технології) конструювання образів суперників у збройних конфліктах.

Метою дослідження є з'ясування причин та механізмів формування образу країн-суперників в умовах збройного конфлікту (на прикладі українсько-російських відносин), а також вивчення можливих наслідків і способів зменшення напруження між двома країнами.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання наступних дослідницьких завдань:

- визначити стан вивчення проблеми формування образу країни-суперника;
- узагальнити методологічні засади дослідження;
- визначити інформаційний механізм формування образу країни-суперника збройного конфлікту;
- проаналізувати політичні передумови формування образу країни-суперника в інформаційному полі;

- дослідити технології та інструменти формування суспільної думки щодо вторгнення Росії на територію України;
- визначити трансформацію образу Росії на міжнародній арені в умовах участі у збройному конфлікті з Україною;
- проаналізувати зміну акцентів в офіційних інтерпретаціях образу протилежної країни;
- дослідити перехід від образу країни-суперника до партнера у міжнародних відносинах.

Методологія дослідження. Для дослідження зазначеної теми були використані такі методи: аналіз наукової літератури: дослідження, статті, монографії, що стосуються проблеми формування образу країн-суперників. Контент-аналіз: аналіз контенту засобів масової інформації, політичних програм та інших джерел, які містять інформацію про образи країн-суперників. Експериментальні методи: проведення експерименту з метою визначення впливу пропагандистської інформації на формування образу крайніх суперників. Кейс-стаді: аналіз конкретних випадків формування образу крайніх суперників в історії та сучасній політиці.

Практичне значення отриманих результатів дослідження полягає у можливості використання його в різних сферах суспільного життя. Зокрема, результати дослідження можуть стати основою для розробки програм та методик підвищення критичного мислення та медіа грамотності серед громадян. Крім того, результати дослідження можуть бути корисними для політиків та громадських діячів, що мають на меті покращення міжнаціональних відносин та запобігання конфліктів у суспільстві. Враховуючи важливість проблеми формування образу суперника в політичних, соціальних та культурних процесах, результати дослідження можуть стати важливим доповненням до науково-теоретичного доробку в цій галузі і допомогти у боротьбі з маніпулятивними технологіями та

пропагандистськими методами.

Апробація. По темі магістерського дослідження були опубліковані тези доповідей:

Вербова В.Ю. Чорний піар в умовах війни. *Інформаційні війни у сучасному світі: актори, цілі та засоби. V Міжнародна наукова конференція студентів і молодих вчених «Травневі студії 2023: історія та міжнародні відносини в інформаційному протистоянні»*

Структура та обсяг дослідження. Робота складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи складає 84 сторінки. Список використаних джерел налічує 78 найменувань.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ФОРМУВАННЯ ОБРАЗУ КРАЇНИ-СУПЕРНИКА ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ

1.1 Стан вивчення проблеми

У світі існує багато країн, які стикаються з проблемою формування образу країни-суперника. Одним з прикладів є українсько-російські відносини, учасники яких протягом багатьох років перебувають у стані збройного конфлікту та намагаються вплинути на громадську думку один про одного. У такому контексті стає досить важливою проблемою вивчення механізмів формування образу країни-суперника, щоб розуміти причини цього явища та знайти шляхи його вирішення. В цьому пункті буде розглянуто стан вивчення даної проблеми, відомих дослідників та вчених, які вивчали цю тему, а також основні інструменти, які використовуються у формуванні образу країни-суперника.

Один із ключових напрямків дослідження даної проблеми полягає у вивченні інформаційного механізму формування образу країни-суперника. Він є складною та важливою проблемою, яка включає в себе різні інструменти та методи, що використовуються для впливу на громадську думку. Інформаційний механізм може включати в себе такі інструменти, як телебачення, радіо, інтернет, соціальні мережі, друковані засоби масової інформації та інші[62].

Важливо розуміти, що ефективне функціонування цього механізму може мати серйозний вплив на громадську думку та ставлення людей до певної країни. Інформаційний механізм формування образу країни-суперника має потужний вплив на розвиток політичних відносин між країнами та на формування їх зовнішньополітичної стратегії. На прикладі українсько-російського конфлікту, ця проблема стала особливо актуальною після анексії Криму, підтримці сепаратистських рухів на сході України та

широкомасштабного вторгнення Росії в Україну у лютому 2022 р.

Дослідження формування образу країн-суперників є актуальною темою для багатьох вчених. До числа відомих вчених, які проводили дослідження в цій області, можна віднести: Д. Багров, Ю. Бондаренко, Ю. Власенко, Л. Герасимчук, Л. Дергачова, О. Єрмоленко, А. Ілленко, А. Кириченко, Ю. Коваленко, Л. Лапінська, М. Макарова, М. Островська, В. Парфенюк, О. Пономарьова, Н. Степаненко, О. Ткачук, І. Холод, Л. Чернікова, А. Шевченко, М. Шут та інші. Результати їхніх досліджень надали важливі уявлення про те, як формується образ суперника, які фактори впливають на його сприйняття та які наслідки можуть виникнути від такої динаміки. Наприклад, А. Ілленко вказує на те, що для формування образу суперника важливо враховувати економічну, політичну, культурну та історичну ситуацію в країні, яка є об'єктом формування образу. Він також підкреслює важливість інформаційної війни та пропаганди в процесі формування образу країни-суперника[22].

Український науковець А.Шевченко також присвятив свої дослідження формуванню образу країни-суперника. У своїх працях він акцентує увагу на тому, що формування образу країни-суперника є процесом взаємодії між державою, суспільством та ЗМІ. Він наголошує на важливості аналізу взаємодії цих трьох складових та їх впливу на процес формування образу суперника[69].

Дослідник М.Шут розглядає проблему формування образу країни-суперника в контексті міжнародних відносин та зовнішньої політики. Він вважає, що формування образу країни-суперника є результатом взаємодії держав на міжнародній арені та залежить від позицій держав, які приймають участь у формуванні образу [73].

Однією з відомих дослідниць, яка присвятила свої дослідження цій проблемі, є М. Макарова. Вчена досліджує взаємозв'язок між зображенням

країни-суперника у ЗМІ та громадською думкою про неї. М. Макарова звертає увагу на те, що часто у ЗМІ представляють лише окремі аспекти життя країни-суперника, що може призвести до упереджених уявлень про неї. Вона також стверджує, що негативний образ країни-суперника може бути використаний для залучення уваги громадськості та збільшення тиражів ЗМІ[45].

Дослідження В. Парфенюк також присвячене проблемі формування образу країни-суперника у ЗМІ. Він звертає увагу на те, що з поширенням інтернету стало значно складніше контролювати інформацію, що надходить до громадськості. З цього приводу, В. Парфенюк підкреслює необхідність розробки ефективних механізмів боротьби зі спотворенням інформації про країни-суперника у мережі Інтернет[50].

Українські дослідники звертають увагу на проблему формування образу Росії як країни-суперника. Наприклад, доктор наук з соціології Н. Степаненко в своїх дослідженнях звертає увагу на використання ЗМІ у російсько-українському конфлікті для формування негативного образу Росії. Вона також зазначає, що формування образу країни-суперника відбувається не тільки у ЗМІ, але й в політичних деклараціях, діях та риторичі політиків, а також в культурних продуктах, таких як фільми, книги та музика. Відповідно, вплив цього механізму на громадську думку може бути досить значним і має негативні наслідки, такі як формування негативних стереотипів та викривлень (упереджень) щодо інших країн та народів[59].

Крім того, важливо зазначити, що дослідження цієї проблеми проводяться не тільки в Україні та Росії, але й в інших країнах. Наприклад, в США було проведено дослідження, в якому було виявлено, що більшість американців мають негативне ставлення до Росії, що може бути пов'язано з інформаційним механізмом формування образу країни-суперника.

Таким чином, можна зробити висновок, що проблема формування образу країни-суперника на прикладі війни Росії проти України, є важливою і

потребує детального дослідження. Результати досліджень вказують на те, що інформаційний механізм формування образу країни-суперника має серйозний вплив на громадську думку та ставлення людей до інших країн, тому важливо звертати увагу на цю проблему і захистити суспільства від негативного впливу ворожої пропаганди і дезінформації, а політикам надати рекомендації щодо того, як комунікувати зі своїм суспільством в умовах війни.

1.2 Характеристика джерельної бази дослідження

Вибір та опрацювання першоджерел є важливою частиною будь-якого дослідження. У випадку дослідження формування образу країни-суперника, відбір джерел для аналізу має велике значення, оскільки ця тема має суттєвий вплив на громадську думку та ставлення людей до певних країн. У цьому дослідженні було використано різноманітні джерела для отримання інформації про формування образу країни-суперника. Нижче наведені деякі характеристики цих джерел:

Наукові дослідження: у дослідженні були використані наукові статті, які присвячені проблемі формування образу країни-суперника, а також інші наукові публікації з соціології, політології та міжнародних відносин. Ці джерела мають вагомий науковий фундамент та детально розглядають проблему з різних сторін [2], [3], [8], [10], [20], [23], [24], [36], [55], [57], [62].

Журналістські матеріали: у дослідженні також були використані журналістські матеріали, які були опубліковані у різних ЗМІ. Ці джерела містять оцінки та коментарі від журналістів та експертів, які стежать за розвитком подій у світі та розбираються у проблемах міжнародних відносин [4], [9], [26], [28], [39], [45], [47], [52], [67], [74], [76].

Публічні заяви та звернення: у дослідженні були використані публічні заяви та звернення, які були зроблені політиками, громадськими організаціями та іншими впливовими особами. Ці заяви та звернення були зібрані з різних

джерел, таких як ЗМІ, соціальні мережі, офіційні веб-сайти та інші. Далі був проведений аналіз цих заяв та звернень, щоб виявити ключові теми та підтексти, пов'язані з образом країни-суперника [22], [33], [58], [66], [70].

Експертні оцінки: у дослідженні були використані експертні оцінки, щоб з'ясувати погляди фахівців з різних галузей на проблему формування образу країни-суперника. Експерти з міжнародних відносин, соціології, політичних наук та інших галузей дали свої оцінки та рекомендації щодо подальшого розвитку відносин між Росією та Україною. Також використовувалися матеріали з наукових конференцій, семінарів та інших наукових заходів, присвячених проблемі формування образу країни-суперника [1], [6], [8], [15], [32], [40], [44], [54], [73].

Не менш важливими джерелами дослідження були різноманітні ЗМІ матеріали, які дозволили отримати уявлення про те, як образ країни-суперника формується в масовій свідомості. Було використано як українські, так і російські ЗМІ, щоб збалансувати підхід до проблеми та врахувати різні погляди на ситуацію. Зокрема, використовувалися статті українських видань “Українська правда”, “Громадське радіо”, “День”, “Український тиждень”, а також російських ЗМІ “Російська газета”, “Коммерсант” та інших [46], [53], [62], [75], [78].

Також були досліджені інтерв'ю з експертами, політиками та громадськими діячами, що дозволило дізнатися їхню думку та врахувати її при аналізі проблеми формування образу країни-суперника. Важливою складовою дослідження була також аналіз соціальних мереж, де висвітлюється різне ставлення до проблеми формування образу країни-суперника в мережі Інтернет. Було взято до уваги різні платформи, такі як Facebook, Twitter, Instagram та інші, та здійснено аналіз відгуків та коментарів користувачів щодо подій, що відбуваються між країнами-суперниками [14], [17].

Під час дослідження також було використано статистичні дані та

інформацію з відкритих джерел про соціально-економічний стан країн, аналіз активності населення в соціальних мережах, міжнародні договори та угоди між Росією та Україною, а також інші документи та матеріали.

Під час збору інформації та аналізу джерел, була врахована можлива впливовість на дослідження інтересів та поглядів окремих авторів та джерел, а також можливість наявності політичного впливу на створення того чи іншого образу країни-суперника.

У цілому, джерела дослідження були досить різноманітними та охоплювали різні аспекти проблеми формування образу країни-суперника на прикладі відносин між Росією та Україною. Вони дозволили побачити проблему з різних сторін та зробити комплексний аналіз ситуації.

З проведеного аналізу дослідження було з'ясовано, що формування образу країни-суперника відбувається в різних джерелах, таких як ЗМІ, публічні заяви та звернення, політичні та культурні події, а також відносини між державами та їхніми представниками.

Одним з головних висновків дослідження є те, що образ суперника формується не лише на основі об'єктивних фактів, але й на основі сприйняття та інтерпретації цих фактів в масовій свідомості. Також виявлено, що образ суперника часто переважає над реальним станом речей, що може призвести до негативних наслідків в міжнародних відносинах.

Крім того, було визначено, що наявність образу ворога свідчить про стан конфлікту у відносинах, а деконструкція образу ворога – про постконфлікт. Неможливо займатися трансформацією образу ворога в умовах гострої фази конфлікту. Спочатку потрібно знайти рішення, а потім руйнувати образ ворога.

Таким чином, на основі проведеного аналізу можна зробити висновок, що дана джерельна база є достатньою, щоб провести якісне дослідження, так як формування образу країни-суперника є складним та багатограним

процесом, який потребує уваги та досліджень з боку науковців, політиків та громадськості.

1.3 Методологічні засади дослідження

Дослідження засноване на ретельному аналізі джерел та інформації про формування образу країни суперників на прикладі українсько-російських відносин. Для досягнення мети були використані різні методи дослідження, зокрема аналіз засобів масової інформації, публічні заяви та звернення, проведення інтерв'ю та опитувань, аналіз наукової літератури та інших джерел. Для забезпечення об'єктивності та достовірності дослідження були використані як кількісні, так і якісні методи збору та аналізу даних. На підставі отриманих даних було проведено статистичний аналіз, порівняння даних, висновки та рекомендації.

Одним з найважливіших принципів дослідження була об'єктивність. При зборі даних було враховано різноманітні погляди, відносно до вивченої проблеми, і на підставі всієї доступної інформації було сформовано об'єктивне уявлення про формування образу країни суперників. Іншим важливим принципом дослідження була комплексність. Вивчено не лише думки експертів, але й думки звичайних громадян, що також впливають на формування образу країни суперників. Крім того, дослідження було зосереджено на аналізі не лише засобів масової інформації, а й публічних заяв, звернень та інтерв'ю.

Окрім того, дослідження було спрямоване на з'ясування причин формування образу країни суперників, а також на пошук шляхів розвитку позитивних взаємовідносин між країнами та зменшення напруженості у відносинах між ними. Для досягнення цих цілей було застосовано різні методи дослідження, зокрема аналіз літературних джерел, проведення експертних опитувань, інтерв'ю зі спеціалістами та вивчення публічних заяв та звернень.

Під час аналізу джерел було встановлено, що формування образу країни суперників має глибокі історичні корені та залежить від багатьох факторів, таких як політика, економіка, культура та інші. Було визначено, що медіа грає важливу роль у формуванні образів суперників, тому їх вплив на суспільство потрібно розуміти та враховувати.

Експертні опитування та інтерв'ю зі спеціалістами дозволили з'ясувати, що відносини між Росією та Україною мають складну історію та є проблемними. Зокрема, було визначено, що на формування образу країни-суперника впливає історична пам'ять, політичні та економічні інтереси, медіа та інші фактори.

На основі проведеного дослідження було зроблено висновки, що формування образу країни-суперника є складним процесом, який залежить від багатьох факторів. При цьому важливо враховувати історичні, політичні, економічні та культурні особливості країн, щоб зменшити напруженість у відносинах між ними та сприяти розвитку позитивних взаємовідносин. Також було рекомендовано вивчити досвід інших країн щодо вирішення подібних конфліктів та їх впливу на формування образу суперника.

В рамках дослідження було виявлено, що формування образу суперника відбувається за допомогою масової медіа, політичних заяв та звернень, історичної спадщини, культурних стереотипів та інших факторів. Крім того, було з'ясовано, що формування образу суперника може мати негативний вплив на відносини між країнами, збільшувати ризик конфлікту та знижувати рівень довіри між народами.

Також в ході дослідження було виділено деякі ключові аспекти, які впливають на формування образу суперника. Одним з них є взаємне неповага та недовіра між країнами, які сприяють формуванню негативного образу суперника. Історичні події та конфлікти також можуть вплинути на формування образу суперника, особливо якщо вони залишили глибокий слід у

свідомості народу. Окремою проблемою є вплив масової медіа на формування образу суперника. Зокрема, дослідження виявило, що деякі засоби масової інформації використовують негативний образ суперника з метою залучення аудиторії та збільшення свого впливу. Це може сприяти збільшенню напруженості між країнами та погіршенню відносин.

Усі отримані результати дослідження свідчать про те, що формування образу суперника є складним та багатогранним явищем, яке впливає на відносини між країнами та загальну політичну ситуацію в регіоні. Зокрема, було виявлено, що образ суперника формується під впливом багатьох факторів, серед яких основні – історичні події, політичні та економічні інтереси, медіа та соціальні мережі, державна політика та рівень культури населення.

Окрім того, дослідження показало, що образ суперника має великий вплив на формування уявлень про реальну ситуацію та на взаємодію між країнами. Наприклад, він може бути використаний для відвертання уваги від власних проблем, залучення підтримки національної громадськості, а також для відвертання уваги від власних дій, які можуть бути непопулярними серед населення.

Отже, формування образу ворога (суперника) відповідає стратегії поведінки учасників конфлікту, і допомагає розкрити приховані цілі учасників у конфлікті. Це важливо розуміти політикам, які ухвалюють рішення в умовах невизначеності (конфлікт). Стійкі стереотипні уявлення, упередження стосовно іншої сторони конфлікту неодмінно будуть впливати на управління конфліктом та спроби знайти його рішення. В умовах збройного конфлікту ці образи характеризуються високим ступенем несприйняття сторін, що впливає на суспільство в цілому і обумовлює необхідність захисту від дії ворожої пропаганди.

Висновки до першого розділу

1. Проблема формування образу країни-суперника має важливе значення в політичних та міжнародних відносинах, оскільки образ країни-суперника може впливати на сприйняття та поведінку людей та держав. Вивчення цієї проблеми дозволяє краще розуміти мотивації та стратегії країн-суперників, а також допомагає знаходити ефективні способи взаємодії та співпраці між ними. На сьогоднішній день, розвиток інформаційних технологій та соціальних медіа значно впливають на формування образу країни-суперника, тому вивчення цієї проблеми потребує постійного оновлення та аналізу нових тенденцій.

2. Дослідження формування образу країни-суперника охоплює різні аспекти, такі як політичний, культурологічний, медійний, соціальний та психологічний. З розвитком технологій та інформаційних медіа, формування образу країни-суперника стає більш складним та потребує стеження за новими тенденціями. Розуміння мотивацій та стратегій країн-суперників є важливим для досягнення ефективної взаємодії та співпраці між ними.

3. Методологічні засади дослідження формування образу країни-суперника передбачають використання різних дисциплін, таких як політична наука, культурологія, медіа студії, соціологія та психологія. Дослідження включає аналіз політичних та культурних процесів, медійних та соціальних мереж, а також психологічних факторів, що впливають на формування образу країни-суперника. Методологічний підхід до дослідження повинен базуватися на системності, комплексності та міждисциплінарності. Такий підхід дозволяє отримати більш повне та об'єктивне уявлення про формування образу країни-суперника, а також допомагає знаходити ефективні стратегії взаємодії та співпраці між країнами.

РОЗДІЛ 2.

МЕХАНІЗМИ ФОРМУВАННЯ ОБРАЗУ КРАЇНИ-СУПЕРНИКА ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ

2.1 Політичні передумови формування образу країни-суперника в інформаційному полі

У сучасному світі, інформаційна війна є одним з найважливіших видів політичної боротьби. Вона проводиться через засоби масової інформації, соціальні мережі та інші канали комунікації, і впливає на формування громадської думки та прийняття політичних рішень.

Варто звернути увагу на те, що інформаційна війна, являє собою вид боротьби за вплив на громадську думку та прийняття політичних рішень за допомогою засобів масової інформації, соціальних мереж та інших каналів комунікації. Її ціллю є не тільки поширення власних поглядів та інтересів, але й знищення довіри до суперника, формування стереотипів та перекручення історичних фактів. Інформаційні війни можуть бути як відкритими, так і прихованими, що робить їх особливо небезпечними. Їх можуть проводити як держави, так і окремі групи та організації, які мають свої власні інтереси та погляди[30].

Одним з основних методів ведення інформаційної війни є використання фейкових новин, які можуть бути створені спеціально для цієї мети або ж перекручені вже існуючі новини. Фейкові новини можуть бути розповсюджені шляхом ретвітів, поширення в соціальних мережах, а також через телебачення та інші ЗМІ. Доцільно наголосити, що для запобігання поширенню фейкових новин, необхідно звертати увагу на джерело інформації та перевіряти її достовірність, зокрема за допомогою фактчекерів.

Також важливо сприяти розвитку медійної грамотності серед населення, зокрема в школах та вишах. Крім того, держави можуть приймати заходи для

боротьби з інформаційною війною. Це можуть бути заходи, спрямовані на розвиток незалежності та об'єктивності ЗМІ, підтримку проєктів з медійної грамотності, а також заходи щодо кібербезпеки. Отже, можна сказати, що інформаційна війна є складним і багатогранним явищем, яке потребує уваги та заходів щодо запобігання його негативним наслідкам.

Принагідно зауважити, що формування образу країни-суперника в інформаційному полі зазвичай ґрунтується на політичних передумовах. Доречно додати, що ці передумови можуть бути різними, включаючи:

Геополітичні та економічні інтереси відіграють суттєву роль у сприйнятті країни як суперника або партнера у міжнародних відносинах. Конкуренція між країнами часто пов'язана з боротьбою за вплив на конкретний регіон або світову економіку. Геополітичні інтереси охоплюють такі аспекти, як контроль над територією, вплив на геостратегічні позиції, безпеку та геополітичні альянси. Країни можуть вести конкуренцію, намагаючись забезпечити свої стратегічні інтереси у різних частинах світу. Це може включати боротьбу за контроль над важливими добовими шляхами, розташуванням військових баз, вплив на політичні режими та розширення своєї сфери впливу. Такі геополітичні змагання можуть призвести до сприйняття країни як суперника у відносинах з іншими державами[31].

Економічні інтереси також впливають на сприйняття країни у міжнародних відносинах. Країни змагаються за доступ до ресурсів, ринків, інвестицій та торговельних переваг. Економічна конкуренція може бути пов'язана з прагненням стати економічним лідером у регіоні або в світі. Країни можуть вести боротьбу за ринкову частку, технологічні переваги, інновації та залучення іноземних інвестицій. Це може вплинути на сприйняття країни як суперника або партнера, залежно від того, наскільки інші країни вважають її конкурентом у сфері економіки.

Отже, геополітичні та економічні інтереси грають важливу роль у

визначенні сприйняття країни у міжнародних відносинах. Конкуренція між країнами за вплив на регіон або світову економіку може призвести до сприйняття країни як суперника, але також може стимулювати перехід до партнерства, коли країни розуміють важливість співпраці та спільних зусиль для досягнення своїх геополітичних та економічних цілей.

Історичні події з минулого можуть грати важливу роль у формуванні образу країни-суперника. Негативні події, такі як конфлікти, воєнні злочини, порушення прав людини або колоніальне гноблення, можуть створити негативне уявлення про країну та її роль у світових справах. Ці історичні події можуть бути використані для підкреслення суперництва та підштовхнути інші країни до сприйняття даної країни як суперника. Політичні лідери, медіа та інші впливові групи можуть акцентувати увагу на негативних аспектах минулого країни-суперника, щоб підсилити образ її ворожості або небезпеки.

Проте важливо зазначити, що сприйняття країни не повинно обмежуватись лише на минулі події. Країни можуть змінюватись, еволюціонувати та прагнути до прогресу та миру. Негативний образ, сформований на основі історичних подій, може бути змінений шляхом дипломатичних зусиль, спільної співпраці та взаємного розуміння[74].

Політичні рішення та поведінка країни-суперника можуть грати значну роль у формуванні образу її як агресора або ворога. Коли країна приймає дії, які сприяють конфліктам, насильству, анексіям територій або порушенням міжнародного права, це може спричинити сприйняття країни як загрози міжнародній стабільності та миру. Політичні рішення, такі як введення санкцій, економічні блокади, або підтримка ворожих режимів, можуть сприяти формуванню негативного образу країни-суперника. Відношення до прав людини, свободи слова, демократичних принципів та міжнародних норм можуть бути використані для створення образу країни-суперника як небезпечного або недемократичного актора.

Поведінка країни-суперника на міжнародній арені, така як військові дії, дестабілізація регіонів, кібератаки або впливові дезінформаційні кампанії, можуть також викликати сприйняття цієї країни як агресора або ворога. Такі дії можуть порушувати міжнародну безпеку та порушувати суверенітет інших країн, що сприяє формуванню негативного образу та збільшенню напруженості у міжнародних відносинах. Проте важливо зберігати об'єктивність та брати до уваги широкий контекст. Сприйняття країни-суперника не повинно базуватися виключно на окремих політичних рішеннях або поведінці. Конструктивний діалог, дипломатичні зусилля та співпраця можуть сприяти зміні сприйняття та створенню партнерських відносин у міжнародному співтоваристві.

Культурні відмінності можуть впливати на сприйняття країни-суперника та використовуватися для формування образу її як ворога. Різниці в культурі, які включають мову, релігію, традиції, цінності та норми поведінки, можуть стати основою для стереотипів та уявлень про країну. Стандарти краси, соціальні звичаї, стиль життя та інші аспекти культури можуть бути предметом спроби негативного зображення країни-суперника. Навмисне викривлення, навмисні недоречності або недоцільні дотики до чужої культури можуть підкреслити розбіжності та підкопати сприйняття країни як ворога або загрози. Зокрема, медіа та політичні актори можуть використовувати культурні відмінності для підкреслення “іншості” та відмінності країни-суперника. Негативні стереотипи, карикатури або маніпуляції з культурними символами можуть посилити ідею, що дана країна є чужою, небезпечною або неприйнятною[76].

Проте важливо зазначити, що культурні відмінності не повинні служити як підстава для ворожого сприйняття. Розуміння та повага до різноманітності культур, взаємна відкритість до спілкування та співпраці можуть сприяти розбудові партнерських відносин із країною-суперником. Усунення

стереотипів та підтримка культурного діалогу можуть сприяти зближенню та розумінню міжнародних співрозмовників та допомогти подолати негативне сприйняття на основі культурних відмінностей.

Засоби масової інформації мають значний вплив на формування образу країни-суперника. Журналістика, медіаорганізації та соціальні мережі можуть використовувати різні стратегії та методи для створення певної картини про країну, її народ та уряд. Один із способів впливу - це вибір тематики та способу представлення інформації. Зосередження на негативних аспектах, таких як конфлікти, економічні кризи, порушення прав людини або корупція, може призвести до формування негативного образу країни-суперника. Водночас, відсутність або обмеження позитивної інформації можуть збільшити недовіру та вороже ставлення до цієї країни[33].

Крім того, медіа можуть використовувати різні риторичні стратегії для впливу на сприйняття країни-суперника. Слова, які використовуються в заголовках, загальний тон статей або вибір конкретних деталей можуть спотворювати образ країни та підсилювати негативне сприйняття. Також варто відзначити роль соціальних мереж у формуванні образу країни-суперника. Вони є потужним засобом поширення інформації та поглядів. Фейкові новини, дезінформація, агітація та маніпуляції можуть бути використані для зміни сприйняття країни та сприяти формуванню негативного образу.

Враховуючи цей вплив, важливо розвивати медійну грамотність та критичне мислення серед споживачів інформації. Аналіз джерел інформації, перевірка фактів та широке сприйняття різних поглядів можуть допомогти усвідомити можливі маніпуляції та зберегти об'єктивне сприйняття. Засоби масової інформації мають велику відповідальність за формування образів країн-суперників. Збалансована, об'єктивна та контекстуальна інформація може сприяти побудові реалістичного сприйняття та сприяти розвитку

партнерських відносин у міжнародному співтоваристві.

Варто зауважити, що засоби масової інформації (ЗМІ) також грають важливу роль у формуванні образу країни-суперника в інформаційному полі. ЗМІ можуть використовувати різні методики, щоб сформувати негативний образ країни-суперника, включаючи:

1. Спотворення інформації є одним з найбільш шкідливих інструментів, які ЗМІ можуть використовувати для формування негативного образу країни-суперника. Це означає, що ЗМІ можуть навмисно змінювати факти або поширювати неправдиву інформацію, яка має на меті створити негативне ставлення до даної країни. Одним з методів спотворення інформації є вибіркове представлення подій або використання незрозумілих заголовків, що можуть викликати негативну реакцію у читачів або глядачів. ЗМІ можуть акцентувати увагу на негативних аспектах або інцидентах, не враховуючи ширший контекст або позитивні аспекти ситуації.

Також, ЗМІ можуть використовувати безпідставні твердження, не підкріплені достовірними доказами, з метою створення негативного образу країни-суперника. Це може включати поширення загальних стереотипів, використання негативно забарвлених метафор або висування безпідставних обвинувачень. Важливо зазначити, що спотворення інформації може мати серйозні наслідки. Воно може поглиблювати напруженість між країнами, підкріплювати ненависть та недовіру, а також сприяти посиленню конфліктів. Крім того, це може мати негативний вплив на дипломатичні стосунки та сприйняття країни в міжнародному співтоваристві[36].

Для запобігання спотворенню інформації, важливо бути критичним споживачем медіа. Ретельно перевіряти джерела інформації, залучати різноманітні джерела, аналізувати контекст та шукати підтвердження фактів. Крім того, необхідно підтримувати свободу преси та розвиток незалежних ЗМІ, які дотримуються професійних етичних норм та стандартів

інформаційної добросовісності.

Використання негативних міфів про країну-суперника є ще одним способом формування негативного образу цієї країни. Міфи, як правило, є непідтвердженими або неправдивими історіями, які передаються у суспільстві та можуть впливати на сприйняття та ставлення до певної країни. ЗМІ можуть активно поширювати негативні міфи, щоб спотворити уявлення про країну-суперника та спровокувати негативну реакцію у громадськості. Це може включати поширення стереотипів, навмисне перекручування історичних подій або вигадкування історій, що мають на меті дискредитацію або осуд країни-суперника.

Негативні міфи можуть стосуватися різних аспектів країни, включаючи її культуру, історію, політику або суспільство. Наприклад, можуть створюватися міфи про загрозу з боку країни-суперника, агресивність її влади, насильство або інші негативні характеристики. Ці міфи можуть бути засновані на стереотипах, гучних заголовках або безпідставних обвинуваченнях. ЗМІ, використовуючи негативні міфи, можуть також спотворювати факти та навмисно інтерпретувати події, щоб підкреслити негативні аспекти країни-суперника. Це може включати вибіркове наведення фактів, заниження досягнень або підкреслення недоліків, що спотворює загальну картину і викликає негативну реакцію. Крім того, ЗМІ можуть використовувати психологічні методи, щоб посилювати емоційний вплив негативних міфів на громадську думку. Це може включати використання сенсаційних заголовків, підсилення образу загрози або жорстокості, створення враження постійної небезпеки та нестабільності, що сприяє формуванню негативного ставлення до країни-суперника[38].

Важливо зазначити, що використання негативних міфів у формуванні образу країни-суперника є стратегічним кроком, спрямованим на досягнення певних політичних, економічних або геополітичних цілей. Ці механізми

можуть бути використані для маніпулювання громадською думкою, мобілізації підтримки для власних інтересів та легітимізації своїх дій у конфлікті з країною-суперником.

Використання стереотипів у ЗМІ щодо країни-суперника може мати значний вплив на формування негативного ставлення громадськості до цієї країни. Журналісти та редактори можуть навмисно використовувати загальноприйняті стереотипи, які приводять до утворення уявлень про цю країну як “агресора”, “ворога свободи” або “недемократичної країни”, незалежно від конкретних обставин чи контексту. Ці стереотипи зазвичай містять загальні твердження, які не мають достатнього обґрунтування та фактичної підтримки. Наприклад, ЗМІ можуть зосередитись на окремих подіях або вчинках, що відбулися в країні-суперниці, і використовувати їх для підтвердження стереотипних уявлень про загальний характер цієї країни. Це може включати відокремлення випадків корупції, порушень прав людини або агресивних дій та намагання узагальнити їх на всю націю.

Недостатня обґрунтованість і фактична підтримка таких стереотипів можуть призвести до спотворення реальності та спричинити несправедливу і небалансовану інформацію. Внаслідок цього, громадськість може сформувати негативне ставлення до країни-суперника, що спричинить міжнародні конфлікти, зниження довіри між країнами та погіршення дипломатичних відносин. Порушення принципів об'єктивності та балансу у медіа використовуються для досягнення певних політичних або геополітичних цілей. Це може бути здійснено з метою формування певної думки або налаштування громадськості на підтримку певних політичних рішень чи дій[9].

Так, необхідно зауважити, що використання таких методик у формуванні образу країни-суперника може мати серйозні наслідки для міжнародних відносин та призводити до загострення конфліктів між країнами.

Оскільки образ країни-суперника часто формується на основі спотвореної або неповної інформації, це може призвести до непорозумінь та неправильних рішень у міжнародній політиці.

Проте, доцільно звернути увагу на те, що є кілька способів запобігання формуванню негативного образу країни-суперника в інформаційному полі. Деякі з них включають:

- розвиток взаєморозуміння та дипломатії між країнами. Взаєморозуміння та дипломатія можуть допомогти запобігти формуванню негативного образу країни-суперника та вирішити проблеми мирним шляхом;
- сприяння об'єктивному та балансованому представленню інформації про країну-суперника. ЗМІ та інші джерела інформації повинні надавати об'єктивну та балансовану інформацію про країну-суперника, щоб уникнути спотворення фактів та формування негативного образу;
- запобігання поширенню фейків. Фейки або неправдива інформація можуть спричинити формування негативного образу країни-суперника. Для запобігання поширенню фейків, необхідно звертати увагу на джерело інформації та перевіряти її достовірність перед тим, як ділитися нею в соціальних мережах або інших медіа;
- збільшення кількості людей, які мають доступ до інформації. Чим більше людей мають можливість отримати об'єктивну інформацію про країну-суперника, тим менше шансів на формування негативного образу;
- розвиток критичного мислення серед населення. Критичне мислення може допомогти людям розрізняти правдиву інформацію від фейкової та спотвореної. Це можна досягти шляхом освіти та навчання населення, як розрізняти правдиву інформацію від неправдивої;
- сприяння діалогу та обміну інформацією між країнами. Діалог та обмін інформацією між країнами може допомогти уникнути формування негативного образу та покращити взаємини між ними[48].

Слід додати, що у формуванні образу країни-суперника в інформаційному полі важливо бути об'єктивним та балансованим. Використання стереотипів та фейків може призвести до формування негативного образу та загострення конфліктів між країнами. Для запобігання цьому необхідно сприяти розвитку критичного мислення, діалогу та обміну інформацією між країнами, а також забезпечити об'єктивне та балансоване представлення інформації в медіа. Для досягнення цієї мети необхідно використовувати різноманітні джерела інформації, перевіряти їх достовірність та не піддаватися маніпуляціям з боку пропагандистських медіа. Також важливо підтримувати свободу слова та незалежність ЗМІ, щоб забезпечити об'єктивність та незалежність інформаційного простору.

Таким чином, формування образу країни-суперника в інформаційному полі є складним та багатограним процесом, який може мати серйозні наслідки для міжнародних відносин. Важливо забезпечити об'єктивність та баланс у представленні інформації, а також сприяти розвитку критичного мислення та діалогу між країнами, щоб уникнути формування негативних стереотипів та конфліктів. Тільки в такий спосіб можна забезпечити мир та стабільність у міжнародному співробітництві та сприяти подальшому розвитку національної та міжнародної економіки.

2.2 Інформаційний механізм формування образу країни-суперника збройного конфлікту

Інформаційна війна та пропаганда стали невід'ємними елементами сучасних збройних конфліктів. Країни-учасниці конфлікту зазвичай використовують різні засоби і методи впливу на громадську думку в межах та за межами своїх держав, з метою формування певного образу країни-суперника.

Один з ключових механізмів формування образу країни-суперника - це

медіа. Медіа в збройних конфліктах можуть грати важливу роль у формуванні образу країни-суперника. У таких ситуаціях медіа можуть бути використані як інструмент для поширення пропаганди та військової пропаганди з метою досягнення певних цілей. Пропагандистські матеріали, що поширюються через медіа, можуть створювати негативний образ країни-суперника, демонізувати його лідерство, армію та населення. Це може сприяти мобілізації патріотизму серед військовослужбовців та населення, формуванню єдності та підтримці воєнної політики своєї держави[42].

Військова пропаганда також може використовувати медіа для створення певного образу країни-суперника, зокрема за допомогою демонстрації його військових дій, злочинів або порушень міжнародного права. Це може спонукати до підтримки воєнних дій, мобілізації суспільства та легітимізації державної політики. Медіа також впливають на формування образу країни-суперника через вибір інформаційних матеріалів та їх представлення. Відповідно до власних політичних або економічних інтересів, медіа можуть навмисно зосереджуватись на негативних аспектах діяльності країни-суперника, використовувати загальну риторику та схеми впливу, що підсилюють негативне сприйняття[52].

Загалом, медіа мають великий вплив на формування образу країни-суперника, особливо в контексті збройних конфліктів. Вони можуть використовувати пропаганду та військову пропаганду, обирати певний підхід до представлення інформації та акцентувати увагу на негативних аспектах діяльності противника. Пізнавальна критичність та здатність аналізувати інформацію є важливими навичками для уникнення маніпуляцій та розуміння об'єктивної картини подій.

Доречно відмітити, що використання соціальних мереж у формуванні образу країни-суперника є ще одним важливим механізмом. Соціальні мережі, такі як Facebook, Twitter, Instagram, є платформами, де користувачі активно

спілкуються, обмінюються інформацією та виражають свої погляди. Країни, що беруть участь у конфлікті, можуть використовувати ці соціальні мережі для поширення інформації та впливу на громадську думку. Вони можуть створювати фейкові акаунти, що видаватимуться за звичайних користувачів, але фактично будуть контролюватися державними структурами або пропагандистськими організаціями. Ці акаунти можуть поширювати спеціально створені повідомлення, коментувати новини та впливати на дискусії[2].

Використання соціальних мереж дозволяє донести певну інформацію до широкої аудиторії, особливо серед молоді та активних користувачів. Це може бути ефективним інструментом для формування образу країни-суперника, впливу на громадську думку та маніпулювання перцепцією. Негативна інформація, спрямована на дискредитацію, демонізацію або звинувачення країни-суперника, може впливати на сприйняття цієї країни та формувати негативний образ у масовій свідомості[64].

Однак, важливо підкреслити, що соціальні мережі також створюють можливість для розповсюдження альтернативної інформації, голосу опозиції та аналізування дій держав. Користувачі мають здатність критично оцінювати інформацію та перевіряти її достовірність. Розуміння впливу соціальних мереж на формування образу країни-суперника допомагає розпізнавати можливу маніпуляцію та зберігати об'єктивність в сприйнятті подій.

Телебачення та радіомовлення є потужними інструментами формування образу країни-суперника. Ці масові засоби інформації мають широке охоплення аудиторії та впливають на громадську думку. Країни, що беруть участь у конфлікті, можуть використовувати національні телеканали та радіостанції для поширення своєї позиції та створення певного образу країни-суперника. За допомогою телебачення та радіомовлення країни можуть створювати програми, документальні фільми, новини та інші відео- та

аудіоматеріали, які підкреслюють негативні аспекти країни-суперника. Це можуть бути зображення конфліктів, жорстокості, несправедливості або злочинів, які ставлять цю країну у негативне світло та формують образ агресора або ворога[77].

Важливо відзначити, що медіа є інструментом інформаційної влади, і вони можуть бути під впливом держави або політичних сил, які формують державну політику. Використання телебачення та радіомовлення для формування образу країни-суперника може бути спрямоване на маніпуляцію громадською думкою, вплив на перцепцію та забезпечення підтримки власної державної політики.

Принагідно також підкреслити, що інформаційні агентства відіграють важливу роль у формуванні образу країни-суперника. Вони мають широкий охоплення аудиторії та впливають на перцепцію громадської думки через розповсюдження новин та інформації. Ці агентства володіють великою кількістю ресурсів та мережею кореспондентів по всьому світу, завдяки чому вони можуть впливати на глобальні ринки новин та формувати певне ставлення до країни-суперника[10].

У процесі формування образу країни-суперника, інформаційні агентства можуть підбирати матеріали та новини, що стосуються цієї країни, з метою показати її у негативному світлі. Вони можуть акцентувати увагу на проблемах, конфліктах, корупції або інших негативних аспектах, щоб створити негативне уявлення про країну-суперника. Це може впливати на сприйняття громадськістю та сприяти формуванню образу агресора або ворога.

Важливо враховувати, що інформаційні агентства можуть мати свої політичні або комерційні інтереси, які впливають на вибір та представлення новин. Це може призводити до викривлення фактів, маніпуляцій та пропагандистських дій, які підсилюють негативний образ країни-суперника.

Тому, важливо ретельно аналізувати інформацію, залучати додаткові джерела та різноманітні думки для збалансованого розуміння ситуації та уникнення впливу маніпуляцій[72].

Так, можна констатувати, що наслідки формування образу країни-суперника можуть бути серйозними для всіх сторін конфлікту. Перш за все, це може призвести до насильницьких дій, таких як війна, терористичні акти, агресія та контрсанкції. Крім того, така інформаційна боротьба може привести до погіршення стосунків між країнами, спричинити загострення соціально-політичної ситуації та негативно позначитися на довірі громадян до влади та політики в цілому.

Отже, інформаційний механізм формування образу країни-суперника є складним та досить впливовим інструментом у збройних конфліктах. Він має потужний вплив на громадську думку та ставлення людей до певної країни, тому важливо забезпечувати адекватну та об'єктивну інформацію, яка дозволить людям утворити власну думку про конфлікт та його учасників на основі фактів та аргументів. Також важливо забезпечувати доступ до різноманітних джерел інформації та заохочувати критичне мислення у громадськості, щоб уникнути маніпулювання та формування стереотипів.

Крім того, важливо залучати до інформаційної діяльності експертів з різних галузей, які мають професійну компетентність та незалежність у своїх думках. Такі експерти можуть надати об'єктивну інформацію про ситуацію та допомогти роз'яснити складні аспекти конфлікту. У сучасних умовах, коли доступ до інформації став значно простішим, важливо враховувати вплив соціальних мереж та інших онлайн-ресурсів на формування образу країни-суперника. Такі ресурси можуть бути використані як для підтримки розуміння та миру, так і для поширення неправдивої або відкрито ворожої інформації[34].

Отже, важливо розуміти, що інформаційний механізм формування

образу країни-суперника може мати серйозні наслідки для міжнародної безпеки та стабільності. Тому важливо забезпечувати доступ до об'єктивної та адекватної інформації, залучати експертів та заохочувати критичне мислення у громадськості, щоб уникнути маніпулювання та формування стереотипів, які можуть призвести до небезпечних наслідків.

Також важливо відзначити, що інформаційний механізм формування образу країни-суперника може бути використаний як зброя у збройних конфліктах. Зокрема, сторони можуть спеціально розповсюджувати неправдиву та ворожу інформацію про супротивника з метою підірвати його підтримку від населення, збудувати соціальну ворожнечу та спричинити паніку серед населення. У таких ситуаціях особливо важливо забезпечувати об'єктивну та адекватну інформацію про події, яка дозволить людям утворити власну думку та не стати жертвою маніпуляцій. Також важливо визнати роль міжнародних медіа та організацій, які мають незалежність та професійну компетентність у висвітленні конфліктів та можуть надати об'єктивну інформацію для громадськості[15].

Отже, інформаційний механізм формування образу країни-суперника є важливою складовою зовнішньополітичної стратегії країн та може мати великий вплив на міжнародну безпеку та стабільність. Важливо забезпечувати доступ до об'єктивної та адекватної інформації, заохочувати критичне мислення у громадськості та залучати експертів з різних галузей для надання об'єктивної інформації про конфлікти та їх учасників.

Для забезпечення адекватного інформаційного механізму формування образу країни-суперника важливо розробляти ефективні стратегії комунікації та використовувати різноманітні інструменти, що дозволяють досягти максимальної ефективності в цій справі. Наприклад, урядові органи можуть використовувати соціальні мережі та інтернет-ресурси для широкої дисемінації інформації про країну-суперника, залучати до цього процесу

експертів з різних галузей та вести відкриту дискусію з громадськістю. Також важливо забезпечувати наявність вільних та незалежних ЗМІ, які зможуть вести об'єктивне та професійне висвітлення подій та конфліктів[50].

З метою зниження рівня дезінформації та маніпуляцій у формуванні образу країни-суперника, важливо забезпечувати доступ до різноманітних джерел інформації та надавати громадянам можливість власного аналізу та оцінки подій. Також важливо звернути увагу на питання міжнародної співпраці та діалогу, які можуть допомогти у зменшенні конфліктів та сприяти миру та стабільності в світі. Зокрема, важливо відновлювати та розвивати дипломатичні зв'язки з країнами-суперниками, проводити переговори та консультації, а також сприяти розвитку міжкультурного діалогу та взаєморозуміння між народами[17].

Отже, інформаційний механізм формування образу країни-суперника є складною та важливою проблемою, яка вимагає уваги та зусиль від усіх сторін. Його ефективне функціонування залежить від здатності країн-учасниць знаходити спільну мову та знаходити конструктивні рішення у важких ситуаціях. Такий підхід може сприяти зниженню рівня конфліктів, підвищенню рівня взаєморозуміння та сприяти розвитку стійкого миру.

Щоб забезпечити адекватну та об'єктивну інформацію, країни можуть використовувати різні інструменти та підходи. Наприклад, важливо забезпечувати доступ до різноманітних джерел інформації, таких як медіа, соціальні мережі, наукові дослідження тощо. Також необхідно забезпечити рівні умови для всіх країн-учасниць, щоб уникнути дискримінації та нерівних умов у використанні інформаційних ресурсів.

Також, важливо зберігати критичний підхід до інформації та здійснювати перевірку її достовірності. На жаль, інформаційний простір часто використовується для поширення фейкової або прихованої інформації з метою впливу на громадську думку. Тому важливо зберігати критичність та

здійснювати перевірку джерел та інформації, що використовується для формування образу країни-суперника. Крім того, важливо забезпечити належний рівень комунікації та взаєморозуміння між країнами-учасницями. Це може бути досягнуто шляхом проведення різноманітних діалогів, переговорів та інших форм взаємодії, які сприятимуть вирішенню проблем та зменшенню ризиків збройних конфліктів[30].

У цілому, інформаційний механізм формування образу країни-суперника має велике значення у забезпеченні стабільності та безпеки в світі. Важливо розуміти, що ефективне функціонування цього механізму потребує зусиль та співпраці всіх країн-учасниць. Це передбачає використання інформаційних технологій, які дозволяють оперативно отримувати та обробляти інформацію про ситуацію в різних країнах та регіонах світу. Також необхідно забезпечити вільний доступ до інформації та зберігати відкритість у здійсненні інформаційної політики.

З метою підвищення ефективності інформаційного механізму формування образу країни-суперника можуть використовуватися такі інструменти, як піар-кампанії, громадські дебати, дипломатичні зустрічі та інші форми комунікації. Однак важливо зберігати етичні та моральні стандарти у використанні цих інструментів та уникати розпалювання націоналістичних та екстремістських настроїв.

Отже, інформаційний механізм формування образу країни-суперника є складною та важливою проблемою, яка вимагає системного підходу та співпраці країн-учасниць. Важливо забезпечувати доступ до об'єктивної та достовірної інформації, зберігати критичність та етичні стандарти у використанні інформаційних інструментів, а також забезпечувати відкритість та співпрацю між країнами-учасницями.

2.3 Соціальний чинник сприйняття пропаганди як достовірної інформації

В останні роки соціальні мережі та інтернет взагалі стали основним джерелом інформації для більшості людей. Однак, разом з тим, з'явилася проблема поширення недостовірної та неперевіреної інформації через такі канали. Пропаганда та маніпулювання інформацією стали нашоувхувати людей на прийняття певних рішень і дій. У даному дослідженні розглядається соціальний чинник сприйняття пропаганди як достовірної інформації, який може бути дуже небезпечним для суспільства в цілому.

У першу чергу, слід зазначити, що люди завжди були схильними до прийняття та поширення інформації, яка підтверджує їх власні уявлення та переконання. Проте, з появою інтернету та соціальних мереж, масштаб цього явища значно збільшився. Багато людей стали вірити у недостовірні новини, тому що вони підтверджують їхні переконання і погляди.

Наприклад, в Україні, під час революції Гідності та конфлікту на сході країни, пропаганда була одним з головних інструментів, який використовували сторони конфлікту. Російські ЗМІ стверджували, що Українська влада є фашистською та розпалює геноцид у Донбасі, тоді як українські ЗМІ відображали Росію як агресора та злочинця. Це призвело до збільшення числа людей, які вірили у недостовірну та неперевірену інформацію, що стало причиною подальшого розширення конфлікту та негативного впливу на відносини між групами людей. У зв'язку з цим, виникла необхідність дослідження соціального чинника сприйняття пропаганди як достовірної інформації[49].

Перед початком дослідження були визначені основні завдання та цілі. Однією з головних метою було встановлення зв'язку між соціальним статусом та сприйняттям пропаганди. Для досягнення цієї мети було використано методи дослідження соціальної статистики та соціальної психології. Окрім цього, проведено аналіз відомих наукових праць та публікацій на тему

соціального впливу на сприйняття інформації та пропаганди. В результаті дослідження було виявлено ряд закономірностей, що відображають вплив соціального статусу на сприйняття пропаганди.

Зокрема, доцільно наголосити, що соціальний статус людини може впливати на її ставлення до інформації, що надходить до неї через медіа, соціальні мережі та інші джерела. Так, люди з вищою соціальною позицією, як правило, більш критично ставляться до інформації, що надходить до них, і менше схильні до сприйняття пропаганди. Водночас, люди з нижчою соціальною позицією, як правило, менше критичні щодо інформації та більш схильні до сприйняття пропаганди.

Варто відмітити, що існує зв'язок між соціальною групою, до якої належить людина, та її сприйняттям інформації. Наприклад, люди, які відносяться до певної соціальної групи, можуть сприймати інформацію по-різному від людей з інших груп. Також, вікові та культурні різниці можуть впливати на сприйняття пропагандистської інформації.

Дослідження підтверджують, що рівень довіри до джерела інформації є одним з вирішальних факторів, що впливають на сприйняття пропаганди та інформаційних повідомлень загалом. Коли людина має високу довіру до конкретного джерела, вона швидше приймає надану ним інформацію навіть без перевірки її достовірності чи обґрунтованості. Це явище може пояснюватись психологічними механізмами, такими як підтвердження власних переконань та стереотипів. Люди мають тенденцію шукати підтверджень своїх вже існуючих уявлень і думок, а також приймати інформацію, яка підтримує їхні власні переконання. Якщо конкретне джерело інформації вже викликає довіру, то людина більш схильна прийняти навіть спростовуючи її погляди факти або аргументи[65].

Крім того, вплив довіри до джерела посилюється через ефект авторитетності. Якщо людина вважає джерело інформації авторитетним,

наприклад, через його репутацію, статус або популярність, вона схильна приймати його заяви без критичного мислення. Це може бути особливо помітним у випадках, коли джерело має політичну або ідеологічну спрямованість, і людина саме в цьому джерелі бачить втілення своїх власних переконань.

Отже, рівень довіри до джерела інформації визначає, наскільки вразлива людина до пропаганди та маніпуляційної інформації. Це підкреслює важливість розвитку критичного мислення, незалежності джерел інформації та перевірки фактів для забезпечення об'єктивного сприйняття подій і забезпечення достовірної інформації.

Крім того, можна сказати, що особлива уразливість до пропагандистської інформації, як правило, спостерігається серед людей з низьким рівнем освіти та інформаційної грамотності. Існує кілька факторів, що пояснюють цю ситуацію. По-перше, люди з обмеженими навичками освіти та інформаційної грамотності можуть мати складнощі з критичним оцінюванням інформації, яку вони зустрічають. Вони можуть вірити в будь-яке повідомлення без достатньої перевірки чи перекриття джерелами, що створює умови для проникнення пропагандистських змістів.

По-друге, низький рівень освіти та інформаційної грамотності може обмежувати доступ до різноманітної інформації та засобів перевірки її достовірності. Це може ставити людей у ситуацію, коли вони залежать від обмеженого кола джерел інформації, які можуть бути підтвержені пропаганді. По-третє, недостатній рівень освіти та інформаційної грамотності може позначатися на навичках аналізу інформації і здатності розрізняти факти від думок чи припущень. Це може зробити людей більш вразливими до маніпуляції та впливу пропагандистських методів[75].

Усі ці фактори спільно створюють умови, в яких люди з низьким рівнем освіти та інформаційної грамотності стають особливо вразливими до

пропагандистської інформації. Для захисту таких людей важливо працювати над підвищенням рівня їх освіти та інформаційної грамотності, забезпечувати доступ до різноманітних джерел інформації та розвивати їх навички критичного мислення та аналізу.

Соціальне середовище виявляє значний вплив на сприйняття пропаганди і формування поглядів людини. Коли всі друзі та знайомі особистості підтримують певну ідею або погляд, це може мати велике значення для індивіда. У людей є природна тенденція до соціальної взаємодії та приналежності до групи. Вони шукають підтримку та прийняття у своєму соціальному оточенні. Якщо всі навколо людини висловлюють певну думку або переконання, вона може почуватися впевненою, що це правильна ідея. Це може викликати психологічний тиск на людину, яка може хотіти відповідати очікуванням своєї групи, навіть якщо вона не повністю згодна з цією ідеєю.

Крім того, соціальне середовище може впливати на формування особистих цінностей, переконань і ідеологій. Люди часто асоціюються з групами, що відповідають їхнім інтересам, релігійним установкам або політичним поглядам. У цих групах може бути поширена пропаганда певних ідей або дискурс, який формує сприйняття і переконання учасників. Це може посилювати ефект прийняття пропаганди від однодумців. Загалом, соціальне середовище грає важливу роль у впливі пропаганди на індивіда. Через соціальні взаємодії, сприйняття групових норм та бажання приналежати до колективу, люди можуть бути більш схильними приймати та приймати пропагандистські ідеї, якщо вони зустрічаються в їхньому соціальному оточенні[13].

Окрім цього, слід додати, що емоційний стан людини грає важливу роль у сприйнятті пропагандистської інформації. Стресовий стан може змінювати спосіб, яким ми обробляємо та оцінюємо отриману інформацію. Коли людина перебуває в стресі, це може призвести до зниження здатності критично

мислити та аналізувати інформацію. В таких ситуаціях людина може бути схильною шукати швидких рішень, які зменшують її незручність і тривогу. Пропагандисти використовують це, поширюючи прості, емоційно заряджені повідомлення, які можуть легко сприйматися та прийматися без перевірки.

Крім того, емоційний стан може позначатися на здатності розпізнавати маніпулятивні техніки пропаганди. Люди, які перебувають у високому стресі, можуть бути більш вразливими до емоційного впливу, такого як виклик страху, обурення або захоплення. Пропагандисти часто використовують ці емоції, щоб маніпулювати уявленнями та переконаннями людей. Важливо зрозуміти, що стресовий стан може бути тимчасовим або довготривалим, і вплив на сприйняття пропаганди може відрізнятись в залежності від індивіда. Однак, загальна тенденція полягає в тому, що емоційний стан може знижувати рівень критичного мислення та сприяти прийняттю інформації без перевірки. Для зменшення впливу пропагандистської інформації важливо зосередитися на збереженні емоційного розуму, навчитися розпізнавати маніпулятивні техніки та розвивати навички критичного мислення, незалежно від емоційного стану[16].

Отже, можна зробити висновок, що соціальний чинник є одним з ключових факторів, який впливає на сприйняття пропагандистської інформації як дійсної. Соціальна приналежність, взаємодія з оточуючим середовищем та вплив групової думки можуть бути вирішальними при формуванні уявлень про світ та причини подій, що відбуваються. Також варто відзначити, що соціальний чинник може бути як позитивним, так і негативним, залежно від контексту та обставин. З одного боку, спільні ідеали та переконання можуть сприяти об'єднанню людей та підтримці спільної ідеї. З іншого боку, групова думка та взаємний вплив можуть сприяти поширенню неправдивої інформації та перекручення фактів.

Особливу увагу слід приділити молодіжній аудиторії, яка часто є

особливо чутливою до впливу соціального середовища та групової думки. Важливо створювати альтернативні джерела інформації та навчати молодь критично мислити та перевіряти факти, щоб запобігти її впливу на формування негативного образу інших груп та сприяти розвитку толерантності та розумінню.

Отже, соціальний чинник є складним та багатограним явищем, яке має великий вплив на сприйняття інформації та формування образу світу. Дослідження даного феномену є важливим завданням для науковців, соціологів та психологів, яке допоможе краще зрозуміти процеси, що відбуваються в суспільстві та сприятиме створенню ефективних методів боротьби з пропагандою та недостовірною інформацією.

Висновки до другого розділу

1. Політичні передумови є важливими факторами формування образу країни-суперника в інформаційному полі. Це включає в себе політичну риторику, зовнішню політику, геополітичні інтереси та ідеологічні принципи. При формуванні образу країни-суперника, політичні діячі можуть використовувати різноманітні інформаційні стратегії, щоб вплинути на глобальне співтовариство. Однак, варто пам'ятати, що такий образ може мати негативний вплив на міжнародні відносини та створювати несприятливу атмосферу для майбутньої співпраці. Тому важливо знайти баланс між політичними інтересами та необхідністю побудови позитивного діалогу між державами.

2. Інформаційний механізм є важливою складовою формування образу країни-суперника збройного конфлікту. Це включає в себе розповсюдження різних типів інформації про країну-противника, яка може бути використана для формування негативного образу в глобальному

співтоваристві. Для ефективного формування образу країни-суперника потрібно використовувати різноманітні методи, такі як пропаганда, піар, дезінформація та інші стратегії. Однак, варто пам'ятати, що інформаційний механізм може мати як позитивний, так і негативний вплив на суспільство, тому важливо бути об'єктивним та відповідальним у використанні інформації для формування образу країни-суперника.

3. Соціальний чинник є важливою складовою сприйняття пропаганди за достовірну інформацію. Це означає, що соціальні фактори, такі як наші вірування, цінності, досвід та культурні норми, можуть впливати на те, як сприймається та оцінюється інформація, що пропонується. Соціальний контекст може також впливати на те, як сприймається джерело інформації та нашу відкритість до нових ідей та поглядів. Для того, щоб сприймати інформацію об'єктивно та критично, важливо бути свідомим соціальних факторів та розуміти їх вплив на сприйняття інформації.

РОЗДІЛ 3. СУЧАСНИЙ СТАН ФОРМУВАННЯ ОБРАЗУ КРАЇНИ-СУПЕРНИКА ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ (на прикладі російсько-української війни)

3.1 Технології та інструменти формування суспільної думки щодо вторгнення Росії на територію України

Технології та інструменти формування суспільної думки відіграють суттєву роль у сучасному інформаційному суспільстві. Однією з ключових подій, які значно впливають на формування суспільної думки, є вторгнення Росії на територію України. Ця подія має глибокі політичні, економічні та соціокультурні наслідки, і інформаційні технології стають важливим інструментом у процесі впливу на громадську думку.

Поширення інформації через соціальні мережі та медіа-платформи виявилось надзвичайно швидким та доступним способом отримання новин. Це сприяє швидкому поширенню інформації щодо вторгнення Росії на територію України, але також створює ризики поширення дезінформації та фейкових новин. Широкий доступ до інтернету дозволяє російським та українським користувачам мережі, журналістам та громадським діячам широко розповсюджувати свої погляди та інтерпретацію подій через власні блоги, відеоблоги та соціальні мережі [28].

Російські та українські засоби масової інформації грають важливу роль у формуванні суспільної думки. Редакційні політики та підхід до представлення новин можуть впливати на сприйняття подій вторгнення Росії на територію України. Українські медіа зосереджуються на доповідачах з фронту та викладенні фактів про російську агресію, тоді як російські медіа можуть пропагувати свою версію подій та спрямовувати увагу глядачів на інші

аспекти конфлікту.

Окрім традиційних медіа, використання інтернет-платформ таких як блоги, форуми та соціальні мережі, також має значний вплив на формування суспільної думки. Активісти та політичні діячі використовують ці канали для поширення своїх поглядів, організації протестів та координації дій. Це створює можливість для широкої громадськості висловлювати свої думки, спілкуватися та обмінюватися інформацією щодо вторгнення Росії на територію України [61].

Зважаючи на велику кількість доступної інформації та різноманітність джерел, критичне мислення та медійна грамотність стають ключовими факторами для аналізу та оцінки інформації щодо вторгнення Росії на територію України. Люди повинні бути здатні розрізняти достовірну інформацію від дезінформації та використовувати критичне мислення для формування власних поглядів на події [70].

Узагалі, технології та інструменти формування суспільної думки щодо вторгнення Росії на територію України мають суттєвий вплив на громадську свідомість та діалог між громадянами. Вони надають можливість поширювати інформацію, висловлювати думки та сприяють формуванню різних точок зору на цю складну проблему. Проте, враховуючи широкомасштабний характер дезінформації та маніпуляції, важливо вдосконалювати медійну грамотність та критичне мислення, а також підтримувати діалог та обмін інформацією між різними групами населення для досягнення об'єктивної та всебічної розуміння ситуації.

Принагідно підкреслити, що національні та міжнародні організації також використовують технології та інструменти для формування суспільної думки щодо вторгнення Росії на територію України. Вони здійснюють аналіз та моніторинг інформаційного простору, надають фактичні дані та аргументи, щоб підтримати свої позиції та стимулювати обговорення подій. Це можуть

бути звіти, заяви, прес-конференції, публікації у соціальних мережах або веб-сайти, спрямовані на залучення уваги та мобілізацію громадськості [67].

Додатково, політичні діячі використовують різноманітні комунікаційні стратегії для впливу на суспільну думку щодо вторгнення Росії на територію України. Це можуть бути публічні заяви, прес-конференції, інтерв'ю, політичні мітинги та розмови зі засобами масової інформації. Політики активно використовують медійну платформу для поширення своїх поглядів, створення образу противника та мобілізації громадськості навколо цього питання.

Однак, в контексті вторгнення Росії на територію України також можна спостерігати вплив “гібридної війни” та інформаційних атак з боку Російської Федерації. Ці атаки включають в себе дезінформацію, пропаганду та маніпуляції з метою зміни громадської думки в Україні та в світі. Російські ЗМІ, соціальні мережі, боти та тролі активно поширюють фейкові новини, дезорієнтують громадськість та створюють конфліктну атмосферу [71].

У цій ситуації важливо розвивати критичне мислення серед населення, сприяти медійній грамотності та освіті, щоб громадяни могли розрізнати достовірну інформацію від дезінформації, аналізувати джерела та перевіряти факти. Крім того, національні та міжнародні організації, урядові структури та громадські організації повинні активно співпрацювати, обмінюватися інформацією та координувати свої зусилля для ефективного протидії дезінформації та формування об'єктивної суспільної думки.

Також варто зазначити, що технології штучного інтелекту, такі як алгоритми машинного навчання, можуть використовуватись для аналізу та класифікації великих обсягів даних, що допомагає виявляти та відстежувати дезінформацію та фейкові новини. Розробка та застосування таких технологій допомагають виявити шаблони поширення дезінформації, ідентифікувати фейкові акаунти та ботів, а також встановити зв'язки між різними джерелами

інформації.

Значна роль у формуванні суспільної думки також належить активному залученню громадськості до обговорення та обміну інформацією. Організація публічних дебатів, круглих столів, форумів та інших подій, на яких люди можуть висловлювати свої думки, обговорювати події та аналізувати різні погляди, сприяє розширенню кругозору та розумінню складності ситуації.

Нарешті, у контексті вторгнення Росії на територію України важливим аспектом є міжнародна співпраця та підтримка. Держави, міжнародні організації та об'єднання активно займаються збором та аналізом інформації, надають підтримку Україні, сприяють мобілізації міжнародної громадськості та створенню об'єднаних зусиль для протидії російській агресії [35].

Слід сказати, що технології та інструменти формування суспільної думки відіграють значну роль у контексті вторгнення Росії на територію України. Вони створюють можливості для поширення інформації, висловлювання різних поглядів та сприяють діалогу між громадянами. Проте, необхідно бути усвідомленими про можливість дезінформації та маніпуляцій і розвивати критичне мислення, щоб забезпечити об'єктивність та правильне розуміння ситуації.

Одним із важливих аспектів впливу технологій на формування суспільної думки є роль соціальних мереж. Соціальні мережі, такі як Facebook, Twitter, Instagram та інші, стали потужними платформами для поширення інформації та взаємодії між користувачами. Швидкий обмін інформацією, постів, коментарів та репостів дозволяє широкому колу людей висловлювати свої думки та сприяти масовому поширенню певних поглядів. Однак, соціальні мережі також можуть стати сценарієм для поширення дезінформації та фейкових новин. За допомогою маніпуляційних технік, алгоритмів та спеціальних кампаній, можна контролювати потік інформації, впливати на тенденції та створювати штучну атмосферу підтримки або протидії

конкретним поглядам.

Для формування об'єктивної суспільної думки важливо підтримувати прозорість та дотримання етичних норм з боку соціальних мереж та технологічних компаній. Розробка та застосування алгоритмів, які виявляють та пригнічують поширення дезінформації, може бути одним із способів боротьби з цим явищем. Також важливо надавати користувачам засоби для перевірки достовірності інформації та стимулювати критичне мислення. Технології та інструменти також можуть бути використані для активної комунікації з громадськістю та залучення її до процесу формування суспільної думки. Це можуть бути інтерактивні веб-сайти, мобільні додатки або платформи для проведення онлайн-опитувань та консультацій. Такі інструменти надають можливість громадськості висловлювати свої думки, задавати питання та брати участь у прийнятті рішень [26].

Загалом, технології та інструменти формування суспільної думки щодо вторгнення Росії на територію України мають як позитивний, так і негативний вплив. Важливо забезпечувати етичне використання цих інструментів, сприяти медійній грамотності та критичному мисленню, а також підтримувати діалог та обмін інформацією для досягнення об'єктивного та всебічного розуміння ситуації.

3.2 Інформаційно-мережеві операції як засіб формування образу країни-суперника

Інформаційно-мережеві операції в сучасному світі стали неодмінною складовою стратегій країн у контексті збройних конфліктів. Їх мета полягає в здобутті переваги в інформаційному просторі та формуванні образу країни-суперника. Ці етапи можна умовно розподілити на кілька основних.

Перший етап - розвідка та збір інформації - є фундаментальним кроком

у створенні та реалізації інформаційно-мережевих операцій з метою формування образу країни-суперника у збройному конфлікті. На цьому етапі проводяться розвідувальні дії, спрямовані на отримання максимальної кількості інформації про цільову країну. Одним із методів розвідки є перехоплення комунікацій. Це включає моніторинг і перехоплення електронних повідомлень, телефонних розмов, електронної пошти та інших засобів зв'язку. Цим шляхом здобуваються цінні дані, які можуть розкрити стратегічні плани, військові розташування, дипломатичні відносини та іншу конфіденційну інформацію [5].

Крім того, кібершпигунство є важливим елементом розвідувальних дій. Це означає використання комп'ютерних технологій та хакерських методів для отримання доступу до комп'ютерних систем та мереж країни-суперника. Шляхом цього можна отримати розшифровані документи, конфіденційні дані, інформацію про інфраструктуру та інші важливі відомості. Додатковим джерелом інформації є аналіз джерел відкритої інформації. Це включає дослідження громадських джерел, засобів масової інформації, соціальних мереж, академічних досліджень та інших відкритих джерел. Шляхом аналізу цих джерел можна отримати значиму інформацію про політичну ситуацію, громадську думку, економічний стан та інші аспекти життя країни-суперника. Перший етап розвідки та збору інформації має стратегічне значення, оскільки якість та обсяг отриманої інформації впливають на подальші кроки в процесі формування образу країни-суперника. Набута інформація визначає можливості для розробки ефективної стратегії та планування наступних етапів інформаційно-мережевих операцій.

Другий етап - аналіз та обробка інформації - є ключовим у процесі створення та реалізації інформаційно-мережевих операцій для формування образу країни-суперника в збройному конфлікті. На цьому етапі отримана інформація піддається детальному аналізу та обробці з метою виявлення

слабких місць та вразливостей цільової країни. Один з ключових аспектів цього етапу - використання аналітичних методів і моделей. Аналітики проводять детальний розбір отриманої інформації з використанням різних методів, таких як статистичний аналіз, географічне моделювання, сценарійне планування та інші. Це дозволяє виявити закономірності, тренди та залежності в інформації, що можуть бути використані для формування образу країни-суперника [19].

Додатково, на етапі аналізу та обробки інформації використовуються спеціалізовані інструменти. Це можуть бути програмні засоби для обробки даних, візуалізації інформації, машинного навчання та інші. Вони допомагають впоратися з великими обсягами інформації, виявити складні зв'язки та забезпечити більш точний аналіз. Основною метою другого етапу є виявлення слабких місць та вразливостей країни-суперника. Аналітичні дані дозволяють ідентифікувати стратегічні позиції, критичні інфраструктури, вразливість в області кібербезпеки та інші аспекти, які можна використовувати для подальшої реалізації інформаційно-мережових операцій. Аналіз та обробка інформації на другому етапі є необхідним кроком для розробки ефективної стратегії та планування наступних дій в рамках інформаційно-мережових операцій. Отримання цінної інформації про слабкі місця та вразливості країни-суперника створює перевагу в проведенні таких операцій та сприяє формуванню образу цільової країни [7].

Третій етап - формування стратегії інформаційно-мережових операцій - є критичним етапом у процесі створення та реалізації інформаційно-мережових операцій з метою формування образу країни-суперника в збройному конфлікті. На основі отриманих даних і проведеного аналізу розробляється стратегія, спрямована на вплив на інформаційний простір цільової країни. Формування стратегії передбачає визначення цілей інформаційно-мережових операцій та обрання методів, що найбільш

ефективно сприятимуть досягненню цих цілей. Одним із методів є створення спеціальних пропагандистських кампаній, спрямованих на вплив на громадську думку та уявлення про країну-суперника. Це може включати публікацію статей, відеоматеріалів, інформаційних брошур, які підкреслюють негативні аспекти країни-суперника або акцентують переваги та досягнення своєї країни [18].

Дезінформація є ще одним ефективним методом формування стратегії. Це може включати поширення неправдивої інформації, спекуляції, перекручення фактів або створення штучних кризових ситуацій з метою засмучення або дискредитації країни-суперника. Дезінформація може бути поширена через різні канали, включаючи соціальні мережі, медіа, блоги та інші джерела, які мають значний вплив на громадську думку. Додатково, маніпуляція соціальними мережами є поширеним методом формування стратегії інформаційно-мережових операцій. Широке використання соціальних мереж у сучасному світі надає можливість впливати на думку і поведінку людей. Штучно створені профілі, розповсюдження псевдоновин, цілеспрямована розсилка повідомлень та інші методи дозволяють керувати інформаційним потоком і формувати бажану картину про країну-суперника [27].

Усі ці методи впливу на інформаційний простір країни-суперника мають на меті створення образу, який сприятиме досягненню стратегічних цілей у збройному конфлікті. Крім того, варто зазначити, що успіх і ефективність інформаційно-мережових операцій залежить від правильного вибору методів впливу, адекватної реакції на зміни в інформаційному просторі та здатності адаптуватися до нових технологій та інструментів.

Четвертий етап - реалізація інформаційно-мережових операцій - є фазою, коли розроблена стратегія переходить до конкретних дій та акцій з метою впливу на інформаційний простір країни-суперника. На цьому етапі

застосовуються різні методи та заходи, спрямовані на досягнення поставленої мети. Один з основних методів на цьому етапі - поширення пропаганди через засоби масової інформації. Це може включати розміщення спеціально створених матеріалів у виданнях, телевізійних передачах, радіо та інших медіа. Ці матеріали можуть містити певну інформацію, що спрямована на вплив на громадську думку та створення бажаного образу країни-суперника.

Додатково, реалізація інформаційно-мережевих операцій може включати створення фейкових новин або маніпулювання існуючою інформацією з метою впливу на сприйняття цільової аудиторії. Це може включати розповсюдження неправдивих повідомлень, фото- та відеомонтаж, використання психологічних методів для створення бажаної реакції аудиторії. Крім того, реалізація інформаційно-мережевих операцій може включати хакерські атаки на важливі інфраструктури цільової країни. Це може бути спрямовано на переривання роботи систем, крадіжку чутливої інформації або вплив на розповсюдження інформації через мережу. Реалізація інформаційно-мережевих операцій є складним процесом, який вимагає кваліфікованих кадрів, доступу до необхідних ресурсів та технологій. Правильно спланована та ефективно виконана реалізація дозволяє досягнути бажаного впливу на інформаційний простір країни-суперника та створити образ, що відповідає поставленій стратегії [37].

Останній етап інформаційно-мережевих операцій - оцінка результатів та корекція стратегії - є важливим кроком для визначення успішності виконаної роботи та впливу на образ країни-суперника. На цьому етапі проводиться аналіз отриманих результатів та оцінка впливу на цільовий інформаційний простір. Оцінка результатів допомагає зрозуміти, наскільки ефективною була застосована стратегія інформаційно-мережевих операцій. Вона включає аналіз показників, таких як зміна у сприйнятті цільової аудиторії, реакція громадськості, зміна образу країни-суперника, а також вплив на конфлікт і

його хід [25].

На основі отриманих даних може бути визначено, чи досягнуті поставлені стратегічні цілі, чи необхідна корекція стратегії для поліпшення результатів. Це може включати перегляд та модифікацію методів інформаційного впливу, зміну каналів комунікації, або надання пріоритету конкретним аспектам стратегії. Важливо також враховувати, що інформаційний простір постійно змінюється, тому корекція стратегії є необхідним елементом. Постійний моніторинг і оновлення стратегії дозволяють адаптуватися до нових тенденцій, технологій та викликів, що забезпечує більш ефективний вплив на образ країни-суперника. Отже, оцінка результатів та корекція стратегії після проведення інформаційно-мережових операцій дозволяють покращити їх ефективність та вплив на образ країни-суперника, забезпечуючи більш успішну реалізацію поставлених цілей [44].

Після оцінки результатів інформаційно-мережових операцій можуть бути внесені необхідні корективи до стратегії. Це може включати адаптацію до змін в інформаційному просторі, реагування на захисні заходи противника або зміну підходу до впливу на цільову аудиторію. Важливо зазначити, що етапи створення та реалізації інформаційно-мережових операцій є складним і динамічним процесом. Вони вимагають високого рівня аналітичних навичок, технічної експертизи та стратегічного мислення. Крім того, такі операції пов'язані з ризиком негативного впливу на міжнародні відносини та імідж країни [68].

У контексті збройних конфліктів інформаційно-мережові операції можуть мати вирішальний вплив на сприйняття та позицію країни-суперника. Вони можуть слугувати засобом дестабілізації, дискредитації і психологічного впливу на ворожу сторону. Ефективна реалізація таких операцій може сприяти зниженню морального духу та зламу ворожих ліній оборони. Зрозуміння та вивчення етапів створення та реалізації інформаційно-мережових операцій є

важливим для розуміння сучасних методів воєнного конфлікту. Усвідомлення ризиків і викликів, пов'язаних з цими операціями, може сприяти розвитку стратегічного мислення та підвищенню кібербезпеки країни [56].

Отже, можна сказати, що інформаційно-мережеві операції є важливим інструментом формування образу країни-суперника в контексті збройного конфлікту. Етапи створення та реалізації таких операцій включають розвідку та збір інформації, її аналіз та обробку, формування стратегії, саму реалізацію операцій та оцінку результатів. Реалізація інформаційно-мережевих операцій вимагає високого рівня експертизи, стратегічного мислення та усвідомлення можливих ризиків. Вони можуть мати суттєвий вплив на сприйняття, дезорієнтацію та дискредитацію ворожої сторони. Проте, важливо бути усвідомленим, що такі операції пов'язані з етичними, юридичними та міжнародними обмеженнями. Розуміння етапів створення та реалізації інформаційно-мережевих операцій дозволяє країнам бути більш підготовленими до сучасних викликів і загроз, пов'язаних з кібербезпекою та інформаційною війною. Надання переваги в інформаційному просторі може виявитися критичним чинником для досягнення успіху в збройному конфлікті. Проте, варто завжди пам'ятати про необхідність дотримання норм міжнародного права та етичних принципів під час проведення таких операцій.

3.3 Трансформація образу Росії на міжнародній арені в умовах участі у збройному конфлікті з Україною

Трансформація образу Росії на міжнародній арені в умовах широкомасштабного вторгнення в Україну є важливою темою, оскільки конфлікт між цими двома країнами має серйозні наслідки для їх взаємин і міжнародної спільноти в цілому. Росія виступає в ролі агресора в конфлікті, і її дії на міжнародній арені суттєво впливають на сприйняття і образ країни.

Варто підкреслити, що перед початком конфлікту, Росія мала суперечливий образ на міжнародній арені. Деякі країни бачили Росію як важливого геополітичного партнера, енергетичного постачальника або навіть місце інвестицій. Однак, участь Росії у збройному конфлікті з Україною значно змінила цей образ. Вплив Росії на міжнародну арену в умовах конфлікту з Україною можна розглядати з кількох позицій.

Агресивна політика Росії в контексті конфлікту з Україною включає ряд звинувачень, які суттєво підірвали образ країни на міжнародній арені. Росія була звинувачена у вторгненні в Україну, що порушило принципи міжнародного права та суверенітет сусідньої держави. Вона також була звинувачена в підтримці сепаратистських рухів на сході України, що спричинило ескалацію конфлікту та зростання числа людських жертв. Ці дії Росії супроводжувалися численними порушеннями міжнародного права, такими як незаконне анексування Криму, незаконні створення самопроголошених республік на сході України та військова підтримка цих формувань. Велика кількість людських жертв і значні руйнування в результаті цих дій посилюють осуд Росії та призвели до засудження її дій з боку багатьох країн та міжнародних організацій [1].

Порушення міжнародного права та вчинені Росією дії на сході України підірвали її репутацію як держави, яка дотримується норм міжнародного права та зобов'язань. Широке осудження Росії на міжнародній арені призвело до засудження її дій та введення економічних санкцій проти країни. Це значно погіршило образ Росії і спричинило її ізоляцію в міжнародному співтоваристві. Ці звинувачення в агресивній політиці Росії підкреслили важливість збереження територіальної цілісності, суверенітету та мирного врегулювання конфліктів відповідно до міжнародного права. Конфлікт на сході України став нагадуванням про необхідність посилення зусиль для захисту прав та безпеки держав у міжнародній спільноті та розвитку

ефективних механізмів для мирного врегулювання конфліктів.

Інформаційна війна в контексті конфлікту з Україною стала важливим елементом трансформації образу Росії на міжнародній арені. Росія активно використовує свої інформаційні ресурси, зокрема масові медіа, соціальні мережі та інтернет-платформи, для формування позитивного образу своєї діяльності та поширення власної інтерпретації подій. Пропаганда та маніпулювання інформацією відіграють ключову роль у цій інформаційній війні. Російські засоби масової інформації та інтернет-ресурси активно поширюють версію подій, яка сприяє позитивному образу Росії та спрямована на дискредитацію України та її партнерів. Це може включати зміну фактів, використання недостовірних джерел та маніпуляцію емоційною сферою аудиторії [32].

Така інформаційна війна створює розбіжність у сприйнятті дій Росії та справжніх подій. З одного боку, російська пропаганда може успішно вплинути на частину аудиторії та створити сприятливий образ Росії, яка виступає як “захисник” та “стабілізатор” в конфлікті. З іншого боку, ця пропаганда зустрічається зі супротивом і критичним мисленням інших держав та міжнародних спільнот, що веде до засудження Росії та погіршення її образу. Російська інформаційна війна є складним феноменом, що викликає потребу в уважному аналізі та критичному мисленні з боку міжнародної спільноти. Ефективна реакція на такі маніпуляції і підтримка правдивої інформації стають важливими факторами у контрдії цьому образу, а також для підтримки суверенітету та інтересів країн, які постраждали від російської агресії [12].

Геополітичні наслідки: конфлікт з Україною має значні геополітичні наслідки, оскільки він привертає увагу світових сил і впливає на їх ставлення до Росії. Залучення Росії до збройного конфлікту привертає увагу великих держав, таких як США, Європейський Союз та інші гравці в міжнародних відносинах. Цей конфлікт може змінити динаміку геополітичних блоків та

привести до перегляду відносин між країнами. Наприклад, відносини Росії з Європейським Союзом та НАТО загострюються через втручання в конфлікт з Україною. Країни, які раніше підтримували розширення співробітництва з Росією, тепер ставлять під сумнів ці наміри та обмежують дипломатичні та економічні контакти з нею [41].

Геополітичні наслідки конфлікту також можуть вплинути на зміщення впливових акторів у регіоні. Наприклад, залучення Росії у збройний конфлікт може спричинити зміни у ставленні країн Східної Європи та Країн Балтії до Росії. Ці держави можуть шукати підтримку від інших світових сил, змінюючи баланс сил у регіоні та підвищуючи свою безпеку. Таким чином, геополітичні наслідки конфлікту з Україною мають далекосяжні наслідки для ставлення інших країн до Росії, а також можуть вплинути на динаміку геополітичних блоків та зміщення впливових акторів у регіоні. Цей конфлікт нагадує про важливість стабільності, мирного врегулювання та збереження геополітичної рівноваги для забезпечення безпеки та стабільності у світі [51].

Імідж Росії: участь Росії у конфлікті з Україною суттєво впливає на сприйняття країни в очах світової громадськості, що має далекосяжні наслідки для образу Росії. Насильство, порушення прав людини та гуманітарна криза, пов'язані з цим конфліктом, можуть створювати негативний імідж Росії. Порушення міжнародного права та людських прав викликають обурення та осуд у міжнародній спільноті. Інформація про насильство, масові знищення та порушення гуманітарних стандартів негативно впливає на сприйняття Росії як держави, яка дотримується міжнародних норм та цінностей [53].

Такий негативний образ може мати довготривалі наслідки для дипломатичних, економічних та культурних зв'язків Росії з іншими державами. Росія може стикатися з обмеженнями в міжнародних відносинах, включаючи санкції та обмеження торгівлі та інвестицій. Країни можуть ухилятися від підписання нових угод або змінювати свої ставлення до

співпраці з Росією через занепокоєння щодо її дій у конфлікті. Крім того, негативний імідж Росії може вплинути на сприйняття її культури, науки та освіти. Іноземні студенти можуть відмовлятися від навчання в російських університетах, культурні обміни можуть бути обмежені, а культурні події та виставки можуть зазнавати більшого схильності до бойкоту [46].

Отже, негативний образ Росії, сформований через її участь у конфлікті з Україною, може мати серйозні наслідки для країни, включаючи обмеження дипломатичних, економічних та культурних зв'язків з іншими державами. Поновлення довіри та відновлення позитивного іміджу можуть вимагати часу, зусиль та змін у політиці Росії.

Міжнародні санкції та реакція: участь Росії у конфлікті з Україною викликала широку міжнародну реакцію, включаючи введення санкцій з боку багатьох країн та міжнародних організацій. Ці санкції були запроваджені з метою вплинути на поведінку Росії та покласти кінець конфлікту на шляху дипломатичного розв'язання. Міжнародні санкції включали в себе різноманітні обмеження, такі як фінансові санкції, заборона на постачання зброї, обмеження в торгівлі та інвестиціях, а також обмеження в подорожах і заморожування активів російських посадовців і бізнесменів. Ці санкції мають на меті накласти економічний та політичний тиск на Росію з метою змусити її змінити свою політику та сприяти врегулюванню конфлікту [46].

Реакція міжнародного співтовариства на дії Росії визначає її образ та статус на міжнародній арені. Введення санкцій свідчить про невизнання та засудження дій Росії, а також про визнання потреби збереження міжнародного правопорядку та недоторканості територіальної цілісності України. Це може призвести до загострення відносин між Росією та іншими країнами, а також зменшення довіри до Росії як держави-учасниці міжнародного співробітництва. Крім того, санкції можуть мати економічні та соціальні наслідки для Росії. Обмеження доступу до фінансових ресурсів, зменшення

торговельних можливостей та інвестицій можуть призвести до спаду економіки, зростання безробіття та погіршення життєвого рівня громадян. Все це може вплинути на образ Росії як стабільної та процвітаючої країни [11].

Таким чином, міжнародні санкції та реакція міжнародного співтовариства на дії Росії є важливим фактором, який визначає образ та статус країни на міжнародній арені. Вони відображають незгоду з агресивною політикою та порушеннями міжнародного права, а також мають на меті сприяти врегулюванню конфлікту та збереженню стабільності у регіоні.

Геополітична конкуренція: участь Росії у конфлікті з Україною має значний вплив на її стосунки з іншими великими державами, особливо з США, Європейським Союзом та Китаєм. Геополітична конкуренція стає важливим аспектом цього контексту, оскільки різні держави намагаються зберегти свої впливові позиції та захистити свої національні інтереси. Спільна реакція США та Європейського Союзу на дії Росії у конфлікті з Україною полягає в обмеженні співпраці, належному виконанні санкцій, підтримці України та зміцненні обороноздатності регіону. Це може призвести до посилення санкційного тиску на Росію та погіршення її відносин з цими державами. Більшість країн США та Європи вважають російське вторгнення в Україну порушенням міжнародного права та суверенітету країни, що викликає осуд і негативне ставлення до Росії [24].

Крім того, викликом для Росії є співпраця та взаємовідносини з Китаєм. В умовах конфлікту з Україною, Китай має складний вибір між підтримкою Росії та збереженням стабільності у регіоні. Впливові позиції США в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні та їхні союзи з іншими державами, такими як Японія та Південна Корея, можуть впливати на реакцію Китаю та його співпрацю з Росією. Геополітична конкуренція, спричинена участю Росії у конфлікті з Україною, може також призвести до зміщення силових балансів та зміни дипломатичних альянсів. Це може вплинути на сприйняття Росії як

глобального гравця та її роль у міжнародних справах. Залежно від реакції та позицій інших великих держав, образ Росії може посилитися або погіршитися на міжнародній арені [8].

Отже, можна констатувати, що трансформація образу Росії на міжнародній арені в умовах участі у збройному конфлікті з Україною є складним процесом, який включає аналіз політичних, економічних, соціальних та інформаційних аспектів. Цей конфлікт має значний вплив на сприйняття Росії і може суттєво змінити її статус та відносини з іншими країнами. В цілому, участь Росії у збройному конфлікті з Україною суттєво змінила її образ на міжнародній арені. Росія стала сприйматися більш агресивною країною з порушеннями міжнародного права. Вона зазнала санкцій та ізоляції, що позначилося на її економіці та впливі. У той же час, Росія продовжує використовувати інформаційні ресурси для формування свого образу. Кінцевий результат трансформації образу Росії на міжнародній арені внаслідок конфлікту з Україною може бути складним і залежатиме від багатьох факторів, включаючи розвиток подій в майбутньому.

Висновки до третього розділу

1. Технології та інструменти формування суспільної думки щодо вторгнення Росії на територію України грають значну роль у сучасному інформаційному середовищі. Соціальні мережі, онлайн-медіа, алгоритми машинного навчання та інші технології надають можливість широкому колу людей висловлювати свої думки, обмінюватися інформацією та впливати на формування суспільної думки. Однак, наявність дезінформації, фейкових новин та маніпулятивних практик у медійному просторі створює виклики для об'єктивного формування суспільної думки. Російське вторгнення на територію України стало однією з таких ситуацій, де розповсюдження

дезінформації та маніпуляцій відіграють значну роль. Для боротьби з цими викликами важливо розвивати критичне мислення серед громадськості, сприяти медійній грамотності та освіті. Технології штучного інтелекту можуть використовуватись для виявлення та боротьби з дезінформацією. Міжнародна співпраця, обмін інформацією та координація зусиль між національними та міжнародними організаціями є необхідними для ефективної протидії російській агресії та формування об'єктивної суспільної думки. Загалом, розуміння впливу технологій та інструментів на формування суспільної думки дозволяє нам активно працювати над розвитком медійної грамотності, критичного мислення та етичного використання інформаційних ресурсів. Це сприятиме створенню об'єктивного інформаційного середовища та підвищенню свідомості громадськості у справі вторгнення Росії на територію України.

2. Інформаційно-мережеві операції стали невід'ємною складовою стратегій країн у збройних конфліктах, спрямованих на формування образу країни-суперника. Ці операції включають розвідку, аналіз, формування стратегії, реалізацію та оцінку результатів. Вплив на інформаційний простір може мати вирішальне значення у формуванні уявлень про країну-суперника, дестабілізації та психологічному впливі на ворожу сторону. Проте, необхідно враховувати етичні, юридичні та міжнародні аспекти при проведенні таких операцій. Розуміння етапів створення та реалізації інформаційно-мережевих операцій є ключовим для забезпечення кібербезпеки та вивчення сучасних методів воєнного конфлікту, забезпечуючи країнам більші можливості в сфері стратегічного впливу та захисту своїх інтересів.

3. Участь Росії у збройному конфлікті з Україною суттєво змінила образ країни на міжнародній арені. Росія стала сприйматися як більш агресивна, порушуюча міжнародне право держава. Це призвело до критики, санкцій та ізоляції з боку багатьох країн. Інформаційна війна та геополітичні

наслідки також сприяли трансформації образу Росії. Водночас, кінцевий результат цієї трансформації буде залежати від подальшого розвитку конфлікту та дипломатичних зусиль Росії.

РОЗДІЛ 4. ДЕКОНСТРУКЦІЯ ОБРАЗУ КРАЇНИ-СУПЕРНИКА

4.1 Зміна акцентів в офіційних інтерпретаціях образу протилежної країни

Зміна акцентів в офіційних інтерпретаціях образу протилежної країни відображається в зміні підходів та спрямувань у сприйнятті цієї країни. Офіційні інтерпретації образу протилежної країни є складним процесом, що включає політичні, культурні та інформаційні аспекти. Перш за все, зміна акцентів може відбуватися під впливом зміни політичних керівників або зміни політичної кон'юнктури. Залежно від цих факторів, офіційні інтерпретації можуть змінюватися від позитивного сприйняття до негативного або навпаки. Політичні лідери можуть намагатися змінити сприйняття протилежної країни, акцентуючи певні аспекти її поведінки або ідентифікуючи загрозу для власної країни [29].

Крім того, культурні та історичні фактори також впливають на офіційні інтерпретації образу протилежної країни. Культурні стереотипи, історичні події та спадщина взаємин між країнами можуть вплинути на сприйняття та оцінку протилежної країни. Офіційні інтерпретації можуть використовувати ці культурні та історичні аспекти для формування образу протилежної країни, який відповідає національним інтересам та політичним цілям [5].

Зміна акцентів також може бути пов'язана з інформаційною війною та медіа-впливом. Офіційні інтерпретації можуть бути спрямовані на маніпулювання громадською думкою та сприйняттям протилежної країни шляхом контролю над інформаційними ресурсами і поширенням певного набору фактів або тлумачень. Це може вплинути на ставлення громадськості та міжнародного співтовариства до протилежної країни [43].

Таким чином, можна сказати, що зміна акцентів в офіційних інтерпретаціях образу протилежної країни є результатом складного взаємодії політичних, культурних та інформаційних факторів. Ця зміна може відбуватися в контексті політичних змін, культурних стереотипів та використання інформаційних ресурсів. Розуміння цих процесів допомагає краще аналізувати та розбиратися у сприйнятті та образі протилежної країни.

Варто наголосити, що зміна акцентів в офіційних інтерпретаціях образу протилежної країни може також бути викликана стратегічними міркуваннями та цілями держави. У міжнародних відносинах, інтерпретація образу протилежної країни може бути використана для підкреслення своєї власної переваги, легітимізації своїх дій та мобілізації громадської підтримки. Наприклад, держава може акцентувати на певних негативних аспектах протилежної країни, щоб виправдати свої політичні або економічні заходи, або ж намагатися використовувати позитивні аспекти для підсилення свого образу та залучення міжнародної підтримки [66].

Більш того, зміна акцентів в офіційних інтерпретаціях може бути спрямована на вплив на міжнародні відносини та дипломатичні зусилля. Держава може використовувати зміну акцентів, щоб залучити увагу міжнародного співтовариства до певних проблем чи конфліктів, які вона вважає важливими для своїх національних інтересів. Це може включати підкреслення порушень прав людини, загроз безпеці або потенційних викликів для стабільності регіону. Зміна акцентів в офіційних інтерпретаціях може вплинути на позицію міжнародного співтовариства, сприяючи формуванню коаліцій, введенню санкцій або здійсненню інших дипломатичних заходів [58].

Враховуючи вищезазначене, зміна акцентів в офіційних інтерпретаціях образу протилежної країни є складним процесом, який включає політичні, культурні, інформаційні та стратегічні аспекти. Цей процес має значний вплив

на сприйняття та відносини між країнами, а також на формування образу країн у міжнародному співтоваристві.

4.2 Перехід від образу країни-суперника до партнера у міжнародних відносинах

У міжнародних відносинах країни часто сприймають одна одну як суперників у політичному, економічному або військовому контексті. Це може бути результатом історичних протиріч або конкуренції за ресурси, вплив або сфери впливу. Однак з часом можуть виникати нові фактори, що сприяють зміні сприйняття та перегляду відносин між державами. Перехід від образу країни-суперника до партнера може бути результатом таких факторів:

Геополітичні зміни відіграють важливу роль у переході від образу країни-суперника до партнера у міжнародних відносинах. Політичні трансформації, які відбуваються в країні, можуть суттєво змінити сприйняття цієї країни іншими державами. Наприклад, зміна політичного режиму в країні може призвести до перегляду її політики, цілей та підходів у відносинах з іншими країнами. Якщо новий режим виявляє більш конструктивний і співробітницький підхід, це може стимулювати інші держави до перегляду своєї позиції та розгляду можливості співпраці [3].

Зміни у лідерстві також можуть мати значний вплив на сприйняття країни. Заміна новим лідером, який виявляє більш відкритий і конструктивний підхід, може створити нові можливості для покращення відносин з іншими державами. Лідер може впроваджувати нову зовнішню політику, акцентуючи на співробітництві, діалозі та вирішенні спільних проблем, що сприяє зміні у сприйнятті країни і формуванню нового партнерського образу.

Крім того, зміни у геополітичному контексті, такі як зміна прихильності

до регіональних альянсів або політичних блоків, також можуть вплинути на сприйняття країни. Якщо країна вирішує змінити свою геополітичну орієнтацію і наблизитися до інших держав, це може сприйматися як сигнал до пошуку співробітництва та партнерства. Наприклад, країна, яка раніше була визнана суперником у певному регіоні, може змінити свою політику та стати активним учасником регіональних інтеграційних процесів або альянсів, що сприятиме побудові партнерських відносин з іншими країнами регіону [33].

Отже, геополітичні зміни можуть значно впливати на сприйняття країни та спонукати до переоцінки і переходу від образу країни-суперника до партнера у міжнародних відносинах. Вони створюють нові можливості для співпраці, сприяють зміцненню стабільності та спільного розвитку, але вимагають ретельного аналізу та взаємного розуміння між країнами для досягнення позитивних результатів.

Економічна взаємозалежність між країнами відіграє ключову роль у сприянні переходу від образу країни-суперника до партнера у міжнародних відносинах. Зростання економічних зв'язків, які охоплюють торгівлю товарами та послугами, прямі іноземні інвестиції, спільні проекти та економічний розвиток, стимулює країни до співпраці та спільної діяльності. Взаємна залежність у торговельних відносинах означає, що країни стають важливими партнерами для один одного у забезпеченні своїх економічних потреб. Вони залежать одна від одної у постачанні товарів і послуг, розширенні ринків збуту та обміні технологіями. Це створює стимул для співпраці та спільного розвитку, оскільки обидві сторони мають інтерес у зміцненні економічних зв'язків і взаємному успіху [47].

Крім того, іноземні інвестиції в економіку країни також можуть сприяти переходу до партнерства. Інвестори з інших держав, які вкладають кошти у розвиток економіки, стають зацікавленими в успіху країни та прагнуть співпрацювати з місцевими підприємствами та урядом. Це стимулює

створення партнерських зв'язків, обмін технологіями та ноу-хау, спільне вирішення проблем та забезпечення взаємного розвитку.

Важливо відзначити, що економічна взаємозалежність не тільки знижує ризик конфлікту між країнами, але й створює потенціал для спільного процвітання. Країни, які мають економічні інтереси одна в одній, зазвичай шукають шляхи співробітництва, спільного розвитку та забезпечення стабільності. Вони можуть укладати торговельні угоди, створювати спільні підприємства та реалізовувати проекти, що сприяють взаємному розвитку та підтримці міжнародного порядку [55].

Отже, економічна взаємозалежність стимулює країни до переходу від образу суперника до партнера у міжнародних відносинах. Це робить співробітництво більш привабливим і вигідним, спонукає до пошуку спільних інтересів та співпраці в економічній сфері, що сприяє покращенню взаєморозуміння та зміцненню стосунків між країнами.

Загрози безпеці, які впливають на багато країн одночасно, можуть викликати перехід від образу країни-суперника до партнера у міжнародних відносинах. Коли стикаються зі спільною загрозою, як от тероризм, кібератаки або пандемія, країни змушені переглянути свою позицію і знайти способи спільної боротьби з ним. Спільна діяльність для протидії спільній загрозі створює основу для співробітництва і сприяє переходу до партнерства. Країни розуміють, що для ефективного протистояння таким викликам необхідно об'єднати свої зусилля, обмінюватися інформацією, координувати дії та ресурси. Це може призвести до зміни сприйняття країн одна одної - замість бачити одна одну як суперників, вони розглядаються як потенційні партнери у вирішенні спільних проблем [20].

Загрози безпеці можуть створювати каталізатор для зміни ставлення країн і досягнення консенсусу. Коли стикаються з реальною загрозою, країни більш схильні до співпраці і обміну інформацією. Вони можуть взаємно

надавати допомогу, координувати свої дії, обмінюватися ресурсами та експертизою. Цей процес сприяє формуванню довіри і розуміння між країнами, що може відкривати шлях до партнерства навіть після подолання конкретної загрози.

Такі ситуації також показують, що проблеми безпеки є глобальними і потребують колективної дії. Країни розуміють, що індивідуальні зусилля недостатні для боротьби зі спільними загрозами, і що ефективність залежить від спільного вирішення проблем. Це може змінити сприйняття країн і спонукати до формування більш тісних партнерських відносин для забезпечення безпеки і стабільності [21].

Отже, загрози безпеці можуть змінювати сприйняття країн одна одної та спонукати до переходу від образу суперника до партнера у міжнародних відносинах. Спільна боротьба зі спільними викликами вимагає співробітництва та обміну ресурсами, що може сприяти покращенню взаєморозуміння, розвитку довіри та утворенню стабільних партнерських зв'язків.

Дипломатична стратегія грає важливу роль у зміні сприйняття країни та переході від образу суперника до партнера у міжнародних відносинах. Уряди можуть активно використовувати дипломатичні зусилля та переговори для досягнення цілей співпраці та сприяння зближенню між країнами. Одним з підходів є впровадження заходів, спрямованих на зменшення напруженості і покращення взаємин. Це може включати організацію дипломатичних зустрічей, переговорів та діалогу на різних рівнях. Ці зустрічі надають можливість країнам обговорювати спірні питання, вирішувати проблеми та встановлювати спільні цілі [60].

Розвиток довіри є іншим важливим аспектом дипломатичної стратегії. Уряди можуть зосередитися на зміцненні взаємного довір'я шляхом взаємних кроків та довготривалих зусиль. Це може включати спільні проекти, обмін

стажуваннями та експертами, спільне розроблення політик і програм. Поступове будівництво довіри створює основу для покращення взаєморозуміння та сприяє переходу до партнерства.

Дипломатична стратегія також може спрямовуватися на розвиток співпраці між країнами. Уряди можуть активно працювати над залученням інших держав до спільних проектів, ініціатив та розвитку спільних партнерств. Це може включати спільні торговельні угоди, інвестиційні проекти, обмін технологіями та науково-дослідницькою діяльністю. Такий підхід сприяє створенню взаємовигідних відносин та переходу від суперництва до партнерства [54].

Отже, дипломатична стратегія включає в себе різноманітні заходи, спрямовані на зміну сприйняття країни та розвиток партнерських відносин. Шляхом зменшення напруженості, розвитку довіри та співпраці, уряди можуть покращувати сприйняття своєї країни та створювати міцні основи для спільних зусиль у міжнародному співробітництві.

Зміна геостратегічних інтересів є ще одним фактором, який може вплинути на перехід від образу країни-суперника до партнера у міжнародних відносинах. Коли країни переглядають свої пріоритети і змінюють фокус у глобальних справах, це може відобразитися на їх сприйнятті одна одної і спонукати до зближення та співпраці. Наприклад, зміна геостратегічних інтересів може включати зміну уявлень про головні загрози або пріоритети у відносинах з іншими країнами. Країни можуть змінити свою спрямованість на більш конструктивні і розширені форми співпраці, зосереджуючись на спільних цілях та викликах. Наприклад, замість бачити одна одну як суперників, країни можуть зосередитися на розв'язанні конфліктів, підтримці регіональної стабільності та розвитку [39].

Зміна геостратегічних інтересів може також виникати внаслідок зсуву в силовому балансі або змін в геополітичному контексті. Країни можуть

переглядати свої стратегії, особливо у випадках, коли стають очевидними нові можливості для співпраці або виникають спільні виклики, які потребують спільної реакції. Це може спонукати країни до зближення, обміну інформацією, координації дій та спільних ініціатив.

Отже, зміна геостратегічних інтересів може мати значний вплив на сприйняття країни та спонукати до переходу від образу суперника до партнера у міжнародних відносинах. Зосередження на спільних цілях, викликах та можливостях співпраці може сприяти створенню нових партнерських відносин, покращенню довіри та зміцненню стабільності у міжнародному співробітництві [23].

Перехід від образу країни-суперника до партнера у міжнародних відносинах вимагає часу, зусиль та взаємних домовленостей. Він може приносити користь у вигляді спільних проєктів, зростання торгівлі, політичної стабільності та зміцнення міжнародного порядку. Проте, важливо враховувати, що такий перехід може бути складним та потребує терпіння, довіри та взаєморозуміння між країнами [57].

Доречно відмітити, що перехід від сприйняття країни як суперника до партнера у міжнародних відносинах є процесом, який може відбуватися внаслідок різних факторів і змін у політичному, економічному та безпековому контекстах. Цей перехід може бути сприятливим для розвитку співпраці, зменшення конфліктів та сприяння стабільності у міжнародній арені. Геополітичні зміни, економічна взаємозалежність, загрози безпеці, дипломатична стратегія та зміна геостратегічних інтересів можуть сприяти переходу від образу країни-суперника до партнера. Ці фактори можуть змінювати сприйняття та ставлення країн одна до одної, спонукаючи їх до співпраці, довіри та спільної діяльності [14].

Таким чином, можна сказати, що процес переходу від образу країни-суперника до партнера вимагає часу, зусиль та взаємного довіря. Він може

принести позитивні результати у вигляді спільних проєктів, економічного зростання, політичної стабільності та зміцнення міжнародного порядку. Проте, успішний перехід від суперництва до партнерства вимагає врахування інтересів, потреб та цілей кожної з країн, а також постійного зусилля для збереження та підтримки партнерських відносин.

Важливо пам'ятати, що перехід від образу країни-суперника до партнера не є простим процесом і може залежати від багатьох факторів. Однак, застосування дипломатичних зусиль, пошук спільних інтересів та взаєморозуміння можуть сприяти покращенню відносин між країнами та створенню сприятливої міжнародної атмосфери.

Висновки до четвертого розділу

1. Процес зміни образу протилежної країни в офіційних інтерпретаціях включає політичні, культурні, інформаційні та стратегічні аспекти, і є складним. Цей процес може здійснюватися шляхом зміни акцентів у презентації інформації, використання пропаганди та маніпуляцій, а також за допомогою стратегічних міркувань та дипломатичних зусиль. Зміна образу має великий вплив на сприйняття протилежної країни та стосунки міжнародного співтовариства з нею. Важливо розуміти, що цей процес є складовою геополітичної гри і може відображати стратегічні інтереси держави. Оскільки образ має значний вплив на відносини та сприйняття, аналіз і розуміння цього процесу допомагають отримати більш повну картину міжнародних відносин та взаємодії між державами.

2. Перехід від образу країни-суперника до партнера у міжнародних відносинах має потужний потенціал для побудови мирного та стійкого світу. Замість ворожих ставлень та конфронтації, держави здатні спільно працювати над спільними викликами та вирішувати глобальні проблеми, такі як

кліматичні зміни, бідність, тероризм і пандемії. Партнерство між країнами ґрунтується на принципах взаємовигідності, довіри та співробітництва. Це стимулює обмін знаннями, технологіями, торгівлю та інвестиціями, що сприяє економічному зростанню та підвищенню рівня життя населення.

Крім того, перехід до партнерських відносин сприяє демократизації та захисту прав людини. Він стимулює дотримання міжнародних стандартів та норм, сприяє розвитку правової держави та розбудові інституцій. Необхідність переходу від образу країни-суперника до партнера наголошується в сучасному світі, де глобальні виклики потребують спільних зусиль та колективної відповідальності. Співпраця та партнерство між країнами є основою для створення стабільного, безпечного та процвітаючого світу для майбутніх поколінь.

ВИСНОВКИ

Аналіз стану вивчення проблеми формування образу країни суперника свідчить про значний дослідницький інтерес. Науковці аналізують вплив медіа, пропаганди, соціального середовища та емоційного стану людини на формування образу країни-суперника. Зокрема, проводять дослідження щодо ролі засобів масової інформації у створенні стереотипів, сприйняття та поширення пропагандистської інформації. Також приділяють значну увагу виявленню факторів, що збільшують вразливість людей до неї. Отримані результати робіт зазначають на необхідність підвищення рівня освіти та інформаційної грамотності, розвитку критичного мислення і емоційного розуму для зменшення впливу пропаганди та більш об'єктивного сприйняття інформації про країну-суперника. Враховуючи поширеність пропагандистських впливів, подальше дослідження та розвиток цієї теми є важливим для розуміння механізмів формування образу та розвитку стратегій протидії негативній пропаганді.

Для дослідження формування образу країни-суперника застосовуються методологічні підходи, які включають різні дисципліни, такі як політична наука, культурологія, медіа студії, соціологія та психологія. Дослідники аналізують політичні, культурні, медійні та соціальні процеси, а також психологічні фактори, що впливають на формування образу країни-суперника. Цей підхід ґрунтується на системності, комплексності та міждисциплінарності, що дозволяє отримати більш повне та об'єктивне розуміння процесів формування образу країни-суперника. Крім того, такий підхід сприяє виявленню ефективних стратегій взаємодії та співпраці між країнами.

Розповсюдження різних типів інформації про країну-суперника є ключовим елементом у формуванні образу країни-суперника у контексті збройних конфліктів. Цей інформаційний механізм використовується для

створення негативного сприйняття цієї країни в глобальному співтоваристві. Для досягнення ефективного результату у формуванні образу країни-суперника використовуються різні методи, такі як пропаганда, піар, дезінформація та інші стратегії. Проте, необхідно мати на увазі, що інформаційний механізм може мати як позитивний, так і негативний вплив на суспільство. Тому важливо прагнути до об'єктивності та відповідального використання інформації при формуванні образу країни-суперника.

Політичні чинники також є суттєвими визначниками у формуванні образу країни-суперника в інформаційному просторі. Ці чинники охоплюють політичну риторику, зовнішню політику, геополітичні інтереси та ідеологічні принципи. У процесі формування образу країни-суперника політичні лідери можуть використовувати різноманітні інформаційні стратегії з метою впливу на глобальне співтовариство. Проте, слід пам'ятати, що такий образ може мати негативні наслідки для міжнародних відносин та створювати не сприятливу атмосферу для майбутньої співпраці. Тому важливо знайти баланс між політичними інтересами та необхідністю побудови позитивного діалогу між державами.

У контексті вторгнення Росії на територію України технології та інструменти формування суспільної думки грають важливу роль у сучасному інформаційному середовищі. Соціальні мережі, алгоритми машинного навчання та інші технології забезпечують широкому колу людей можливість висловлювати свої думки, обмінюватися інформацією та впливати на формування суспільної думки. Проте, необхідно усвідомлювати наявність дезінформації та маніпуляцій, які можуть впливати на об'єктивність процесу. Розвиток критичного мислення, медійної грамотності та сприяння етичному використанню технологій стають важливими завданнями для формування об'єктивної суспільної думки щодо вторгнення Росії на територію України. Крім того, міжнародна співпраця та координація зусиль залучених сторін

відіграють значну роль у протидії російській агресії та формуванні правильного розуміння ситуації.

Участь Росії у збройному конфлікті з Україною суттєво вплинула на трансформацію образу країни на міжнародній арені. Росія стала об'єктом критики, зазнала економічних санкцій та ізоляції з боку багатьох країн, що призвело до погіршення її стосунків з глобальними акторами. Інформаційна війна та геополітичні наслідки конфлікту також вплинули на сприйняття Росії як світового гравця. Кінцевий результат трансформації образу Росії буде визначатися подальшим розвитком ситуації та дипломатичними зусиллями країни. Цей конфлікт показує обмеженість та неефективність спроб мирного вирішення конфлікту у ситуаціях, коли потрібно воювати. Аналіз формування образу суперника є певною «підказкою» для тих, хто наївно сподівається на політико-дипломатичне вирішення проблеми. Адже формування образу країни-суперника не відбувається у вакуумі, а в умовах напруги, що виникає у відносинах сторін конфлікту. Демонізація суперника і створення образу ворога – це наступний етап в ескалації конфлікту. Деконструкція образу ворога і образу-суперника можлива на етапі деескалації, врегулювання і переходу до стадії постконфлікту.

В ході аналізу з'ясовано, що зміна образу протилежної країни в офіційних інтерпретаціях є складним процесом, який включає політичні, культурні, інформаційні та стратегічні аспекти. Це може відбуватися через зміну акцентів у презентації інформації, використання пропаганди та маніпуляцій, а також за допомогою стратегічних міркувань та дипломатичних зусиль. Зміна образу може мати значний вплив на сприйняття протилежної країни та стосунки міжнародного співтовариства з нею. Важливо розуміти, що зміна образу є частиною більш широкої геополітичної гри і може відображати стратегічні інтереси держави. Оскільки образ має суттєвий вплив на відносини та сприйняття, аналіз і розуміння цього процесу допомагає отримати більш

повну картину міжнародних відносин та взаємодії між державами.

Перехід від образу країни-суперника до партнера у міжнародних відносинах є можливим та важливим для досягнення спільних цілей, забезпечення стабільності та співробітництва. Цей процес залежить від різних факторів, таких як геополітичні зміни, економічна взаємозалежність, загрози безпеці, дипломатична стратегія та зміна геостратегічних інтересів. Він вимагає часу, зусиль та взаємної довіри, але може приносити позитивні результати в формі спільних проектів, економічного розвитку та зміцнення міжнародного порядку. Важливо зберігати рівновагу між власними інтересами та спільними цілями, а також зосереджуватися на спільних вигодах та партнерському підході для досягнення стабільності та сприятливої міжнародної атмосфери.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Багров, Д. Росія: стратегія інформаційного впливу в контексті конфлікту з Україною. Збірник наукових праць Національної академії державного управління при Президентові України, (2), 2015. С. 61-68.
2. Бех, І. М. Феномен “крайності” та його сприйняття в українському суспільстві. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. *Серія: Політологія*, 33(1239), 2016. С. 43-47.
3. Бондаренко, Ю. Дипломатія м'яких стандартів: формування інтернаціонального іміджу України. *Дипломатичний часопис: науково-теоретичний збірник*, (1), 2019. С. 30-37.
4. Бондаренко, Ю. Соціальний контроль та формування образів ворога в українському суспільстві. *Політична думка*, 5(50), 2015. С. 95-104.
5. Борщевський, В. Інформаційно-психологічна війна та інформаційно-мережеві операції. Національна академія наук України. 2015.
6. Бульба, І. Офіційні інтерпретації образу Росії в українських ЗМІ: зміна акцентів. *Мовознавство*, (2), 2019. С. 22-29.
7. Бурда, І. В., Колесніченко, Ю. В. Інформаційна війна: означення, форми та особливості. *Політичний менеджмент*, (4), 2016. С. 27-33.
8. Власенко, Ю. Зміна іміджу Росії в умовах воєнного конфлікту на Донбасі. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. *Політичні науки*, 3(200), 2017. С. 88-92.
9. Ворон, Н. Інтернет-ресурси в контексті формування суспільної думки. *Медійний простір*, 1(11), 2017. С. 77-81.
10. Герасимчук, Л. Репрезентація інших в українських політичних мемах: технології формування інформаційного образу. *Філософія та політологія в контексті сучасної культури*, 3(11), 2017. С. 119-129.
11. Гонтар, О. Образ Росії в українській політичній думці: основні аспекти формування. *Політологічні читання*, 8(3), 2016. С. 102-110.

12. Горбатенко, О. Імідж Росії в умовах воєнного конфлікту на сході України. Наукові записки Національного університету “Острозька академія”. *Серія: Філософія*, 1(16), 2018. С. 97-102.

13. Горбачова, А. Вплив медіа на формування суспільної думки в умовах інформаційної війни. Вісник Донецького університету економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського. *Серія: Економічні науки*, 2(76), 2019. С. 132-136.

14. Гордон, В., Зеленська, О. Реформування закордонного іміджу України: політичний та ідентичний аспекти. *Український соціум*, (2), 2018. С. 10-25.

15. Горпинченко, І. Конструкція образу іншого як механізм формування політичних стереотипів. Наукові записки Національного університету “Острозька академія”. *Серія “Філософія”*, 3, 2017. С. 36-40.

16. Гуцуляк, Д. Міжнародний імідж України: фактори формування та стратегії розвитку. Гілея: науковий вісник, (136), 2019. С. 56-61.

17. Дергачова, Л. Стилзація образу іншого як інструмент соціальної комунікації в сучасному українському медіа-просторі. *Український соціум*, 1(65), 2018. С. 52-58.

18. Дроздова, І., Кочан, О. Інформаційно-психологічна війна: сучасний стан і перспективи розвитку. Вісник Національного університету “Львівська політехніка”, (921), 2021. С. 182-189.

19. Єрмаков, А., Сібірцев, О., Черепенникова, І. Інформаційна війна: методика протидії. Одеський національний університет імені І. І. Мечникова. 2018.

20. Єрмоленко, О. М'яка сила в інформаційній війні: український досвід. *Гілея: науковий вісник*, (94), 2015. С. 84-88.

21. Іванова, Л. Політична інтерпретація образу Росії в офіційному дискурсі України. Наукові записки Національного університету “Острозька академія”. *Серія: Філологічна*, (62), 2015. С. 51-55.

22. Ілленко, А. “Світ не такий, яким його бачить влада”: образ ворога у контексті конфлікту Росії та України. *Наукові записки НаУКМА. Політологія*, (193), 2017. С. 44-50.
23. Ільєнко, А. Міжнародний імідж України: проблеми і перспективи. *Гілея: науковий вісник*, (132), 2018. С. 63-67.
24. Карабін, О. Інформаційна війна Росії та її вплив на імідж країни. *Гілея: науковий вісник*, 130(9), 2017. С. 44-47.
25. Кириченко, А. В., Романов, В. І. Інформаційно-психологічна війна: історія, сучасність, перспективи. *Інформаційне суспільство*, (1), 2017. С. 14-19.
26. Кириченко, А. Інформаційні технології в маніпулюванні суспільною думкою. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Серія: Журналістика*, 89, 2018. С. 66-71.
27. Кіріченко, І. Ю., Мельничук, М. В. Інформаційна війна та інформаційно-психологічна війна: термінологія, проблеми визначення та класифікація. *Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури*, (42), 2019. С. 86-94.
28. Коваленко, І. Інтернет-медіа та формування суспільної думки: особливості та вплив. *Вісник Запорізького національного університету. Серія: Журналістика*, 2(97), 2020. С. 19-23.
29. Коваленко, Ю. Процес формування іміджу “ворога” у мовній практиці офіційних інтерпретацій (на прикладі конфлікту між Росією та Україною). *Мовознавчі дослідження*, (38), 2015. С. 134-141.
30. Коломієць, Н. Формування образу Росії як ворога в українському суспільстві. *Соціальна психологія*, 2(68), 2019. С. 48-56.
31. Король, І. Формування образу крайніх суперників в медіапросторі: теоретико-методологічний аналіз. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Політологія*, 33(1309), 2018. С. 79-84.
32. Кочеткова, І. Трансформація іміджу Росії в міжнародному просторі під час конфлікту на сході України. *Політичний аспект*, (23), 2019. С. 140-148.

33. Красіна, І. В. Категорія “інший” в концептосфері політичного дискурсу. *Психолінгвістика*, 13(1), 2013. С. 74-81.
34. Крупник, І. В., Кобець, О. М. Формування соціальної ідентичності особистості в умовах інформаційного військового конфлікту. *Психологія і суспільство*, 1, 2018. С. 136-145.
35. Кудрявцев, В. Інформаційні технології і суспільна думка. Київ: Видавництво "К.І.С.". 2015.
36. Кузьменко, О. В., Нечай, Н. В. Образ “іншого” в політичному дискурсі України. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. *Серія: Філологія*, 2(64), 2016. С. 86-92.
37. Лабзін, І. В. Інформаційно-психологічна війна як феномен сучасності. Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ, (96), 2020. С. 25-30.
38. Лапінська, Л. О. Формування образу іншого у соціальних мережах. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. *Педагогічні науки*, 4(93), 2019. С. 64-69.
39. Литвин, О. Зовнішньополітична комунікація як інструмент формування образу держави. *Світ медіа*, (3), 2018. С. 50-56.
40. Литвинова, О., Кошара, О. Трансформація образу Росії на міжнародній арені в умовах збройного конфлікту з Україною. Наукові записки Національного університету “Острозька академія”. *Серія: Політичні науки*, (21), 2020. С. 62-69.
41. Лиховід, І. Трансформація образу Росії на міжнародній арені під час конфлікту з Україною. Наукові записки Національного університету “Острозька академія”. *Серія: Міжнародні відносини та світова політика*, 17, 2018. С. 21-28.
42. Лісовий, В. І. Формування стереотипів і образів супротивника в українському медіапросторі: підходи та методи дослідження. *Політична наука та міжнародні відносини*, 2(26), 2019. С. 144-156.

43. Лобода, Ю. Лінгвокогнітивний аспект аналізу офіційних інтерпретацій образу Росії в контексті українсько-російського конфлікту. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Серія: Філологічні науки*, (2), 2018. С. 111-115.

44. Ляпіна, О., Мартиненко, І. Інформаційно-психологічна війна як сучасна форма протистояння: методологічні аспекти. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України*, (2), 2020. С. 33-39.

45. Макарова, М. Образ ворога в російському медіа дискурсі: погляд з України. *Журнал міжнародного медіа- і розважального права*, 2(2), 2019. С. 91-112.

46. Марченко, І., Панченко, І. Російська інформаційна війна проти України та її вплив на образ Росії. *Політична думка*, 2(60), 2019. С. 36-45.

47. Марченко, Т. Зміна акцентів у висвітленні образу протилежної країни в українських ЗМІ. *Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія: Журналістика*, (16), 2017. С. 85-89.

48. Назарова, В. Особливості формування образу протилежної країни в офіційних інтерпретаціях. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Журналістика*, (71), 2019. С. 83-88.

49. Островська, М. Соціально-психологічні аспекти формування образу крайнього суперника в умовах інформаційної війни. *Педагогічний альманах*, 30, 2015. С. 227-230.

50. Парфенюк, В. М. Формування образу іншого в умовах війни: соціологічний аналіз. *Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського. Серія: Соціологія*, 2(22), 2018. С. 45-49.

51. Паршин, О. Інформаційні технології у формуванні іміджу держави. *Світ медіа*, (4), 2019. С. 58-65.

52. Перебийніс, Є. "Кремлівська машина маніпуляцій": інформаційна війна Росії проти України. Київ: Видавництво Соломії Павличко "Основи". 2015.

53. Пономарьова, О. Міжнародна репутація Росії в умовах конфлікту з Україною. Вісник МГО “Форум ініціативних груп України”. 2015.
54. Поплавський, В. Зміна акцентів в офіційних інтерпретаціях образу Росії в Україні. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. *Серія: Політологічні науки*, 3(89), 2017. С. 186-191.
55. Приходько, О. Репутаційна дипломатія як засіб впливу на міжнародні відносини. *Молодий вчений*, (8.2), 2017. С. 425-428.
56. Романов, В. Інформаційно-психологічна війна: сучасні виклики та загрози. Київський університет імені Бориса Грінченка. 2019.
57. Сахно, І. Образ держави в міжнародних відносинах: особливості формування та функціонування. *Гілея: науковий вісник*, (107), 2016. С. 68-73.
58. Соловей, О. Лінгвокультурологічні аспекти формування образу протилежної країни в офіційному дискурсі. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка, (162), 2020. С. 188-193.
59. Степаненко, Н. В. Образи ворога та інших українського національного руху: структура, динаміка, механізми формування. Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії, 70, 2017. С. 157-163.
60. Степанов, О. Зовнішньополітичний образ Росії в офіційній дипломатичній мові України. *Гілея: науковий вісник*, (91), 2015. С. 112-117.
61. Струтинський, В. Вплив соціальних мереж на формування суспільної думки. *Media форум*, 2(4), 2018. С. 21-25.
62. Ткачук, О. Формування образу Росії як ворога в українському суспільстві: політико-культурний аспект. *Політична думка*, 2(57), 2017. С. 111-121.
63. Хірко, Н. Зміна акцентів в офіційних інтерпретаціях образу Росії в українському політичному дискурсі. *Мовознавство*, (3), 2020. С. 56-65.

64. Холод, І. В. Феномен міфу як складова формування образу крайнього суперника. *Вісник Черкаського університету. Серія: Філософія*, 3(381), 2017. С. 29-35.
65. Цехмістер, М. В. Соціальні та психологічні аспекти формування образу ворога. *Філософська думка*, 4, 2015. С. 56-63.
66. Черкашин, Д. Акцентуація національного образу в українських офіційних інтерпретаціях протилежної країни. *Журналістський вісник Запорізької державної інженерної академії*, (4), 2018. С. 49-52.
67. Черниш, В. Медіа та інформаційна війна: вплив на суспільну думку. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Журналістика*, (1), 2019. С. 98-103.
68. Чернікова, Л. О. Інформаційно-психологічна війна як метод впливу на громадянське суспільство. *Вісник Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба. Серія: "Психологія"*, (1), 2021. С. 86-89.
69. Шевченко, А. Образ крайнього суперника в публіцистичному дискурсі Заходу: культурологічний аспект. *Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія: Філологія*, 4(72), 2018. С. 72-76.
70. Шевченко, О. Використання соціальних медіа як інструменту формування суспільної думки. *Молодий вчений*, 10(36), 2016. С. 358-361.
71. Шимчук, В. Медіа в умовах інформаційної війни: вплив на формування суспільної думки. *Медійна та інформаційна компетентність*, 1(12), 2017. С. 37-42.
72. Шинкаренко, В. Політичний дискурс: структура та механізми формування образу ворога. *Філологічні науки: проблеми і пошуки*, 2(18), 2019. С. 81-88.
73. Шут, М. Формування образу Росії як ворога в українському медіапросторі. *Журналістика і засоби масової комунікації*, 9, 2016. С. 84-89.
74. Щербаков, С. Міфи та реальності українсько-російської війни: розбір правди і брехні. Харків: Видавець Козири. 2018.

75. Яковлева, О. Масова комунікація та формування суспільної думки. Київ: Видавництво “Наш формат”. 2014.
76. Яковлєв, О. В. Образ ворога та інформаційні війни: теорія та практика. *Одеса: Астропринт*. 2016.
77. Яковлева, О. В. Образи ворога в українському політичному дискурсі: соціально-психологічний аспект. *Соціальна психологія: актуальні проблеми*, 2(23), 2018. С. 81-89.
78. Ророва, Т. Communication as a factor of image of the enemy formation (on the example of the Russian-Ukrainian conflict). *Modern Communication*, (5), 2016. С. 107-112.